2019-062

Archeologienota Meulebeke Steenovenstraat 111

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

6-6-2019

Titel: Archeologienota Meulebeke Steenovenstraat 111

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2019E247

Intern projectnummer: 2019.062

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Meulebeke, Steenovenstraat 111

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 76886,14 en Y: 181736,63; X: 78114,65 en Y: 182321,76

Oppervlakte plangebied: 36 800m²

Kadastergegevens: Meulebeke, afdeling 2, sectie D, percelen 1476A, 1477D, 1477E, 1478A en 1481A (zie figuur 7)

Topografische kaart: zie figuur 5 en 6

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Paulien Fonteyn (assistent-archeoloog) en Tim Grisez (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 06/06/2019

© Acke & Bracke bvba, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 4

1.1. WETTELIJK KADER 4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 4
1.2.1. VRAAGSTELLING 4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 6

2. BUREAUONDERZOEK 7

2.1. HUIDIGE TOESTAND 7
2.2. GEPLANDE WERKEN 8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING 10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING 10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING 13
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING 15
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING 16
2.4. HISTORISCHE SITUERING 19
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING 28

3. SYNTHESE 30

3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 30
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK 31
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM 32
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM 33
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 33

4. SAMENVATTING 36

5. BIBLIOGRAFIE 38

6. BIJLAGES 39

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Meulebeke Steenovenstraat 111 (provincie West-Vlaanderen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied en waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige bodemingrepen meer dan 5000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.[1] Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt[2], de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius[3], een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.[4] Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.[5]

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/

[2] http://www.geopunt.be/kaart

[3] http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/

[4] http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/

[5] http://www.ngi.be/topomapviewer/

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

De projectzone heeft een totale grootte van ca. 36 800m² en situeert zich ten westen van de Steenovenstraat ter hoogte van huisnummer 111. Het terrein heeft een onregelmatige vorm en is reeds deels bebouwd met één woning (ca. 130m²) langs de Steenovenstraat en vier achterliggende stalgebouwen. Twee stalgebouwen (ca. 540m² en 660m²) situeren zich achter de woning, parallel aan de straat. De overige twee (elk ca. 1030m²) werden haaks op de aangrenzende straat ingeplant ten noordwesten van de woning. Verhardingen werden aangebracht voor de stalgebouwen ter verbinding naar de Steenovenstraat (ca. 2360m²). Alle gebouwen en verhardingen bevinden zich in het noordwesten van het plangebied. Ten zuidoosten van de woning is een kleine tuin aanwezig. In de noordoostelijke hoek van het plangebied is een ovaalvormige vijver (ca. 850m²) aanwezig. De rest van het plangebied is in gebruik als weiland.

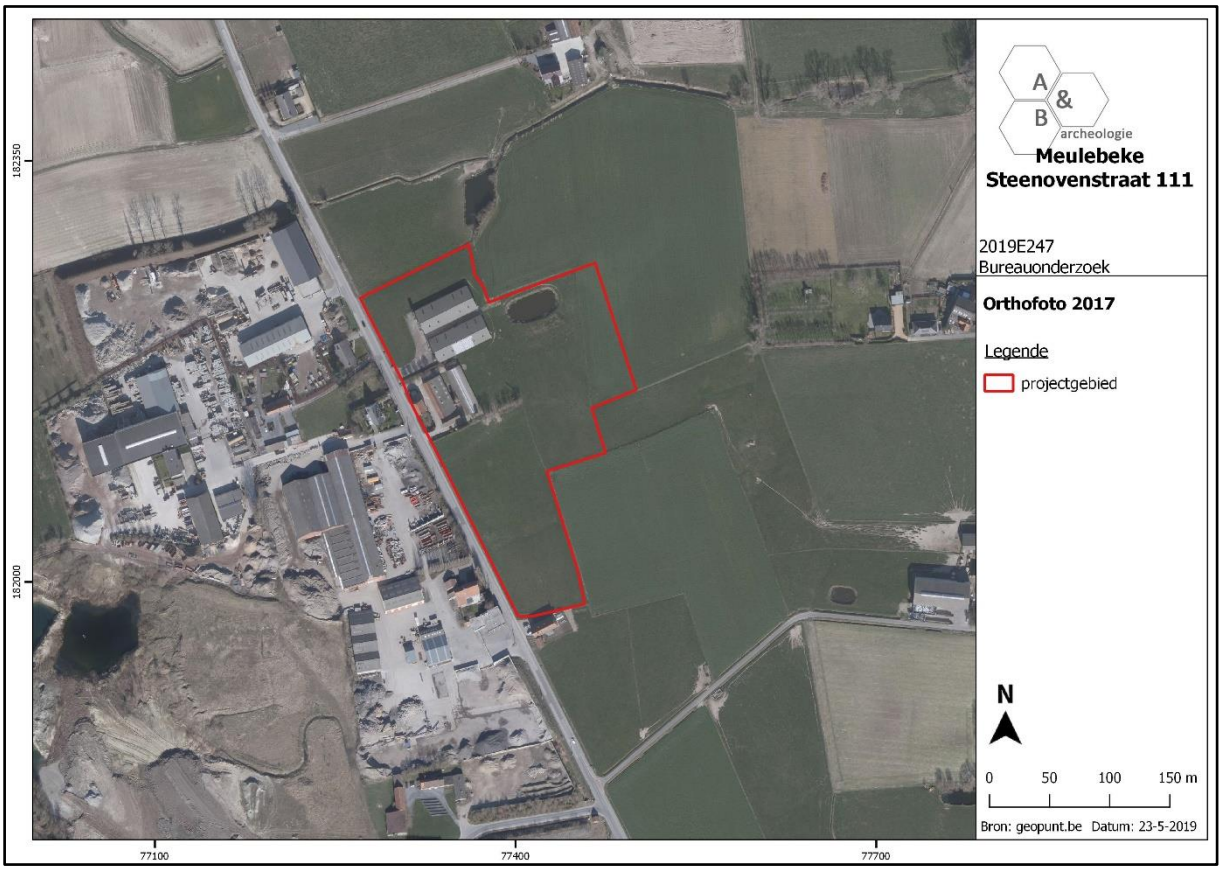

Figuur 1 Zicht op het plangebied op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be).

2.2. Geplande werken

Het ontwerpplan is te vinden in de bijlage, een uitsnede wordt hieronder weergegeven.

Op het terrein wordt op een deel van het bestaande weiland een nieuw stalgebouw geconstrueerd, voorzien van voedersilo's en citernes en omgeven door verhardingen. Het nieuwe gebouw zal een oppervlakte hebben van 5017,71m² en wordt voorzien van ondergrondse mestkelders en luchtkanalen. Het terrein is ter hoogte van de stal momenteel wat komvormig: aan de uiteinden zal de bodemingreep tot 1,20m onder het huidige maaiveld reiken, centraal vermindert dit naar 50cm onder het maaiveld. De verhardingen worden aansluitend op de nieuwe stal langsheen de noordelijke en westelijke zijde aangelegd. Langs de noordelijke en noordwestelijke kant betreft het een betonverharding van 1476,31m², langs de zuidwestelijke zijde een betoverharding van 84,12m² en een steenslagverharding van 221,54m². Voor de verhardingen moet rekening gehouden worden met een bodemingreep tot ca. 50cm onder maaiveld.

De nieuwe stal en de verhardingen worden centraal op het plangebied aangelegd, aansluitend aan en achter de stallen die zich achter de woning bevinden. Het overige deel van het terrein blijft ongewijzigd bij deze werken. Dit betekent dat op het plangebied, dat 36 800m² groot is, enkel werken gebeuren op een min of meer vierkante, centraal gelegen bouwzone van 6799,68m². De bodemingreep in deze zone zal variëren van 0,50 tot 1,20m onder het maaiveld.

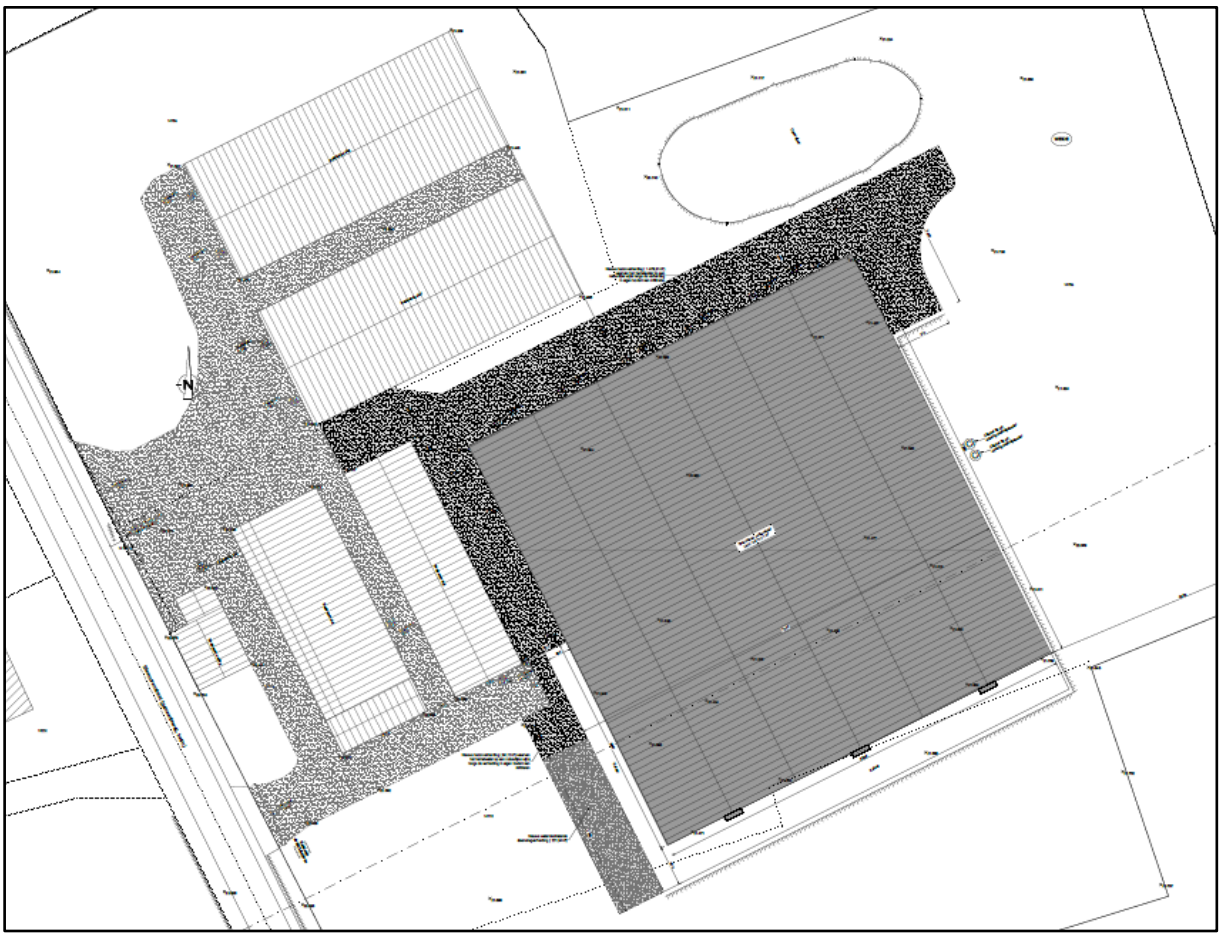

Figuur 2 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

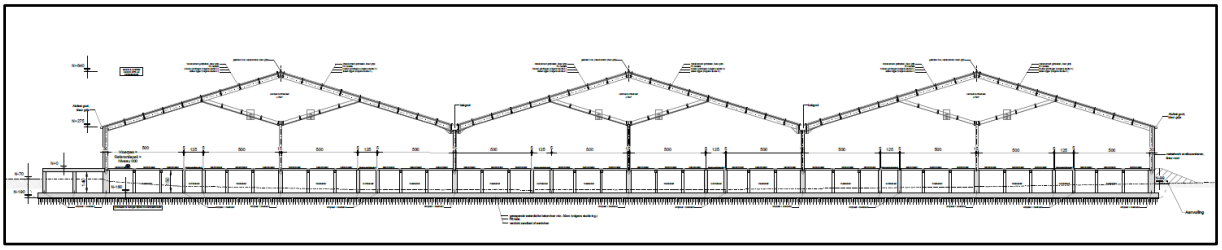

Figuur 3 Doorsnedeplan van de nieuwe stal (bron: initiatiefnemer).

Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in Meulebeke, gelegen in het oosten van de provincie West-Vlaanderen. Meulebeke heeft geen deelgemeenten, wel zijn er enkele kleine gehuchten aanwezig, zoals De Paanders, Marialoop en 't Veld. Meulebeke grenst in het noorden aan Pittem, in het noordoosten aan Tielt, in het oosten en zuidoosten aan Oostrozebeke, in het zuidwesten aan Ingelmunster en in het westen aan Emelgem (Izegem) en Ardooie. Meulebeke wordt gekenmerkt door verschillende kleine waterlopen en beken, zoals de Duivelsputbeek net ten noorden van het projectgebied. De Mandel vloeit iets verder naar het zuid(oosten) en vormt de grens met Oostrozebeke in het zuiden. Daarnaast wordt het dorp doorkruist door verschillende verkeersaders waaronder de gewestwegen N50 tussen Bergen en Brugge, N399 tussen Tielt en Ingelmunster, N305 tussen Dentergem en Meulebeke. De overige belangrijke verkeersaders leiden naar Roeselare, Oostrozebeke, Pittem en Tielt.

Het terrein is gelegen buiten de historische dorpskern van Meulebeke die zich ca. 3,4km ten westen bevindt. De Steenovenstraat die ten westen van het plangebied loopt, vormt een belangrijke verbinding tussen Tielt en Oostrozebeke. Het terrein wordt verder begrensd door wei- en akkerlanden. Aan de overzijde van de Steenovenstraat bevindt zich een bedrijventerrein met een omvangrijke kleigroeve. Ten noorden van het plangebied vloeit de Duivelsputbeek. De omgeving van het plangebied staat bekend onder het toponiem Duivelsput.

Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het plangebied aangeduid als 'Andere bebouwing' (rood) met centraal en in de noordoostelijke hoek een strook 'Akkerbouw' (wit) en in de oostelijke helft 'Weiland'. Dit komt niet volledig overeen met het huidige bodemgebruik.

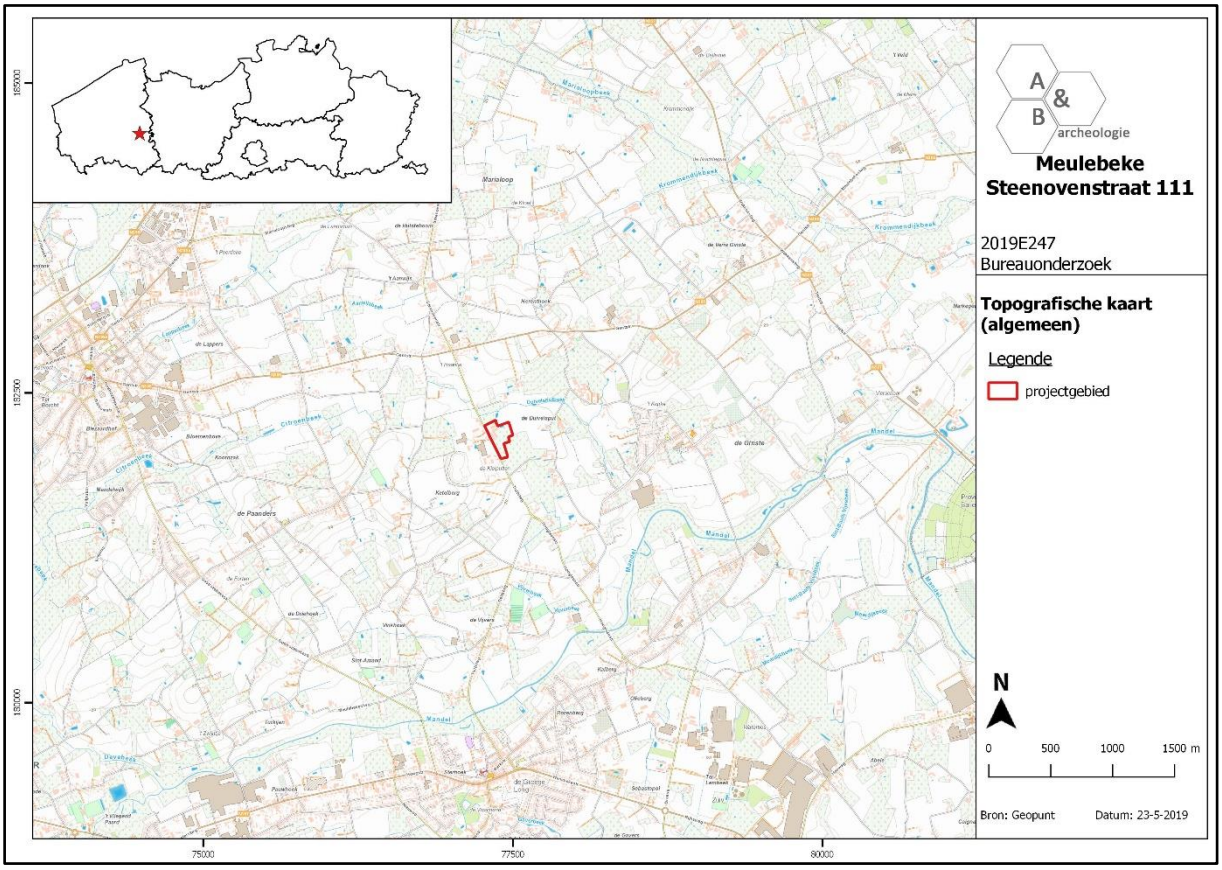

Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt; NGI).

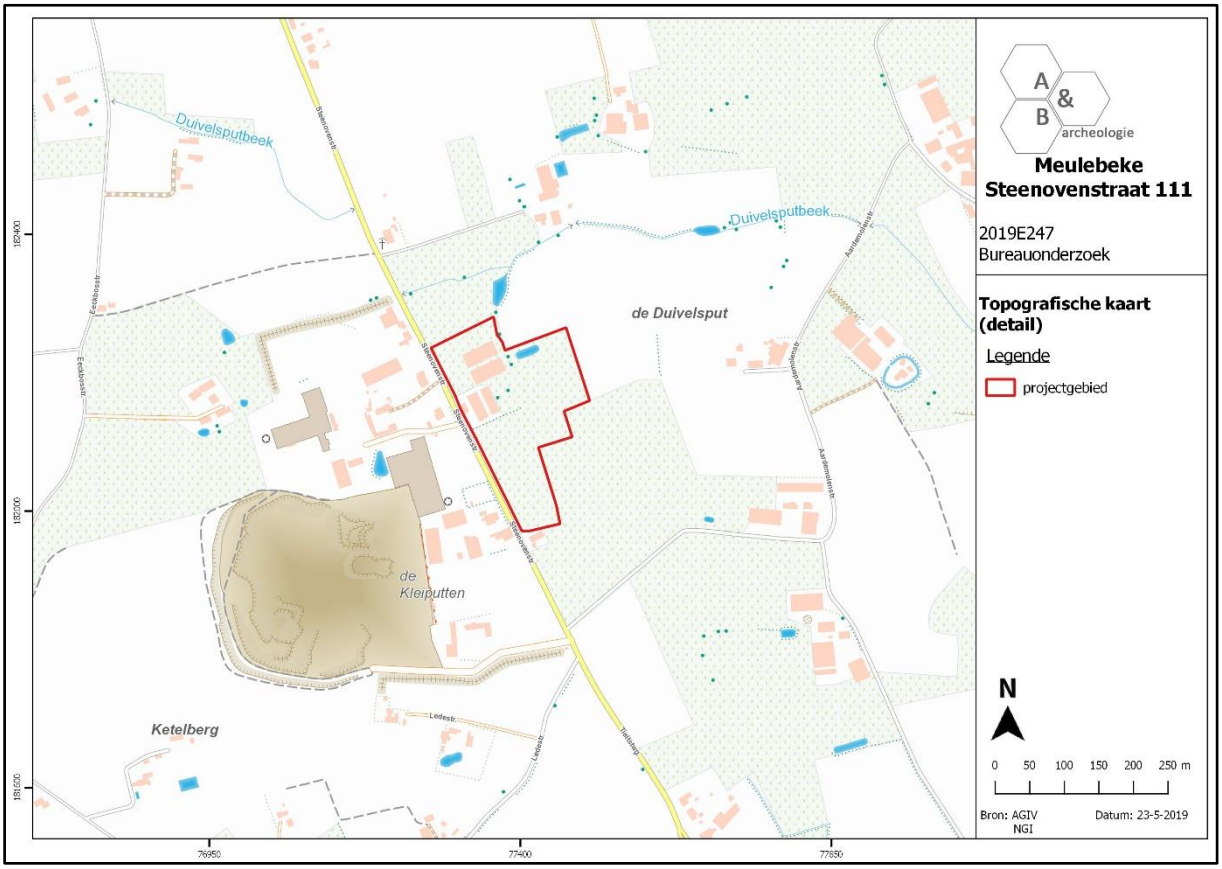

Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt; NGI).

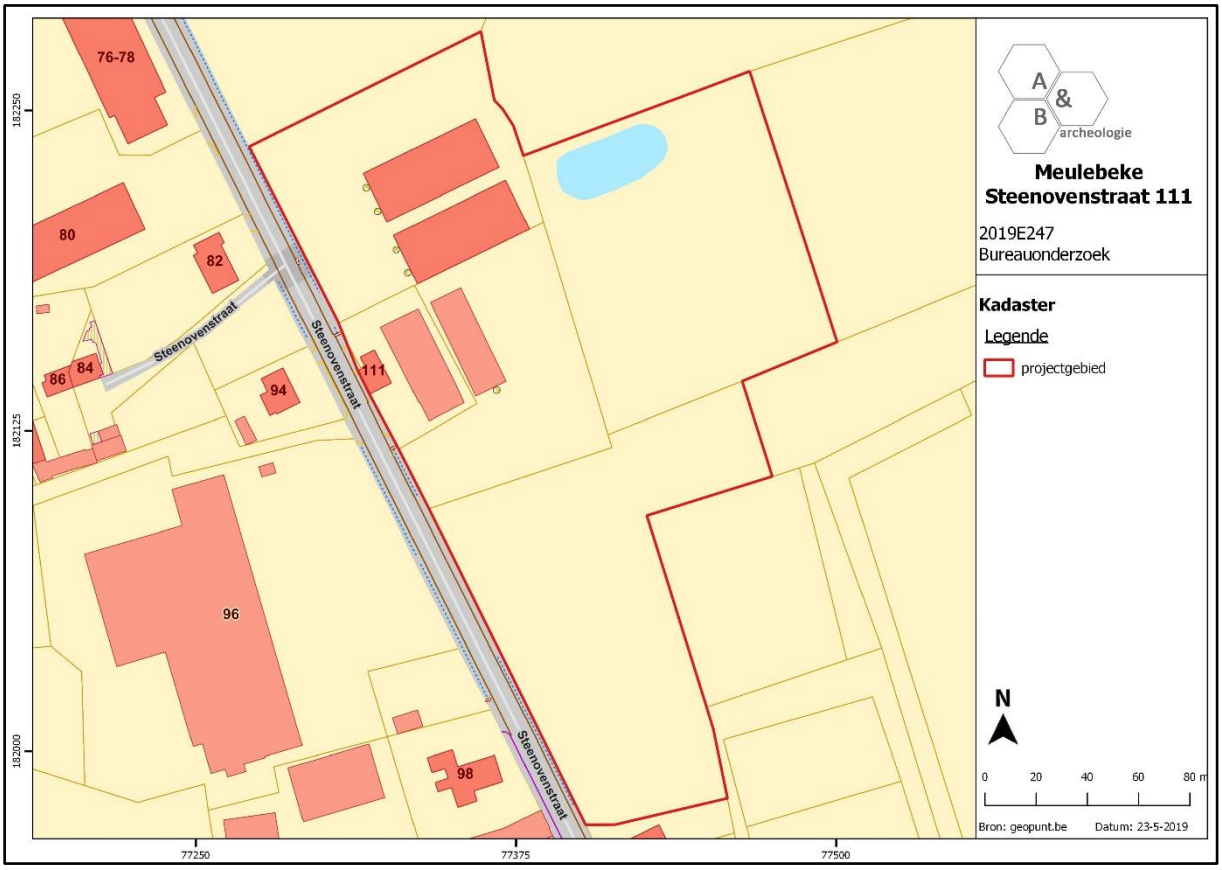

Figuur 7 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

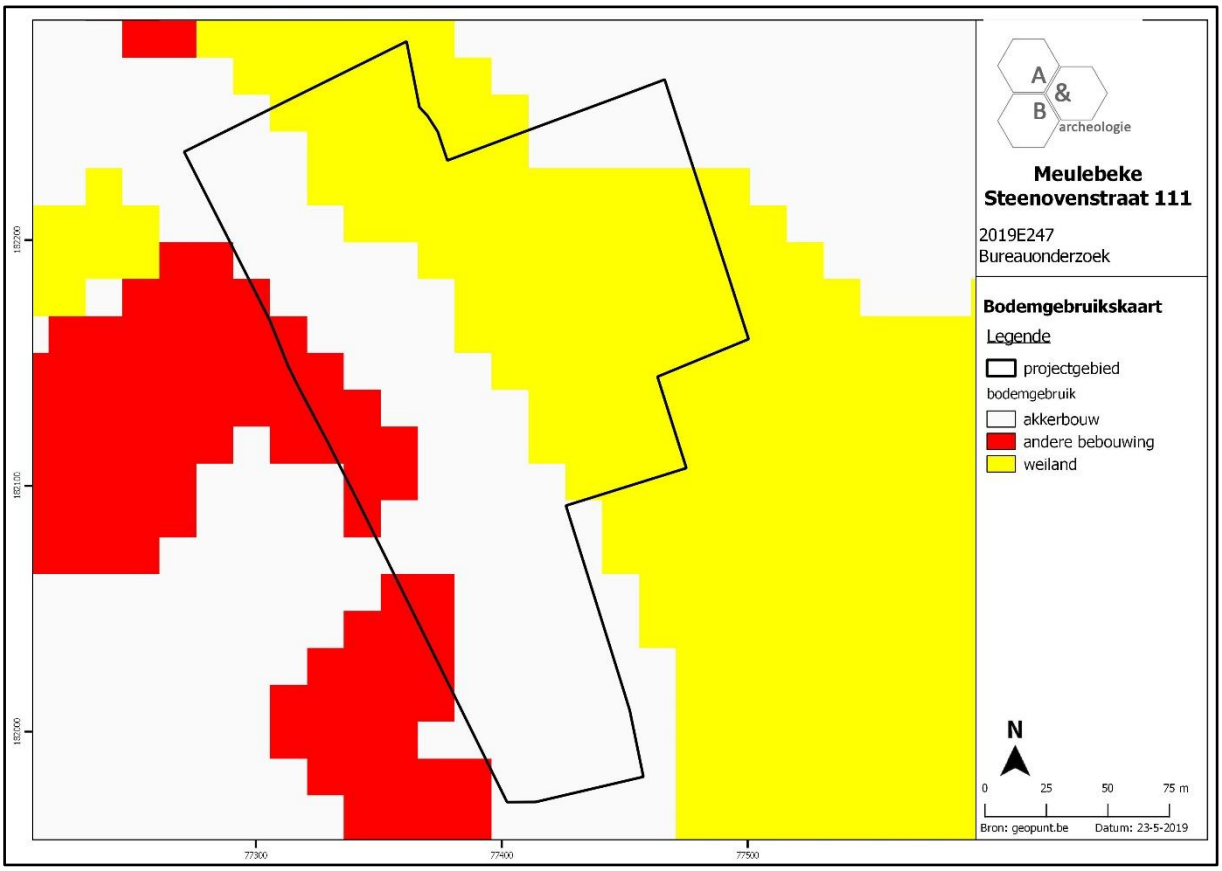

Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

Meulebeke bevindt zich in de zandleem- en leemstreek en wordt gekenmerkt door een vlak tot licht golvend landschap. Het projectgebied bevindt zich in een relatief vlakke zone aan de rand van enkele uitlopers van het plateau van Tielt. Ten westen van het projectgebied kan een depressie worden opgemerkt die in verband moet worden gebracht met de kleiontginning op deze plek. Ten zuiden kan op het Digitaal Hoogtemodel de loop van de Mandel worden onderscheiden terwijl net ten noorden van het projectgebied de Duivelsputbeek kan worden opgemerkt. Op een gedetailleerd hoogtemodel van het plangebied is te zien dat het centrale gedeelte van het terrein een iets lagere ligging kent. In deze komvorm zal de nieuwe stal worden aangelegd. De vijver kan eveneens duidelijk worden onderscheiden. Het centrale gedeelte kent een ligging van ca. +21,2m TAW. De westelijke zijde bevindt zich op ca. +22,3m, de oostelijke op ca. +21,9m TAW. Van noord naar zuid kent het terrein een kleine positieve helling (+21,1m TAW in het noorden, +22,0m TAW in het zuiden). De gronden aan de overzijde van de Steenovenstraat zijn hoger gelegen, hetgeen kan worden gerelateerd aan antropogene ophogingen bij de aanleg van het bedrijventerrein. In het noorden loopt het terrein af naar de Duivelsputbeek. Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het terrein lichtgroen ingekleurd. Dit betekent dat de bodemerosie op het terrein als zeer laag kan worden omschreven. De bebouwde zone krijgt een grijze kleur wat aangeeft dat er geen potentiële bodemerosie (meer) van toepassing is.

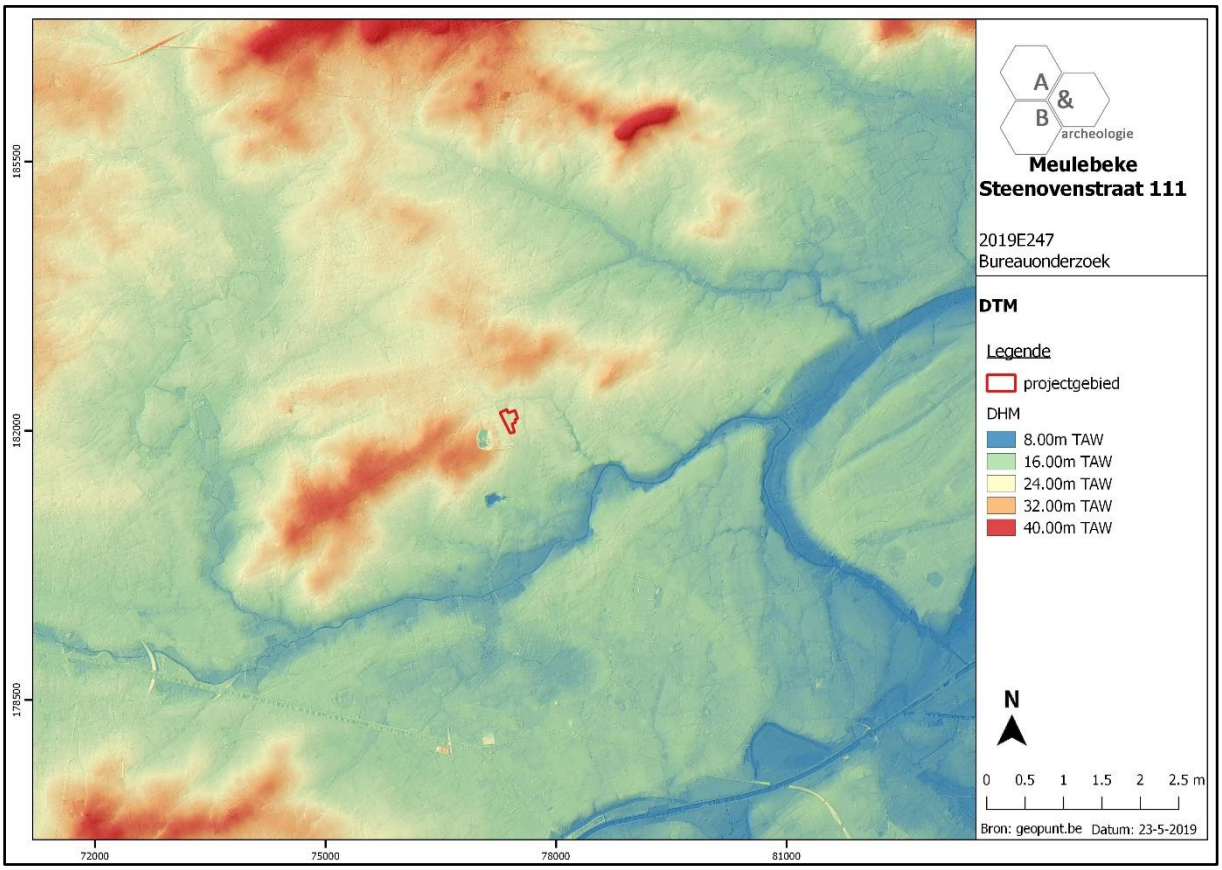

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

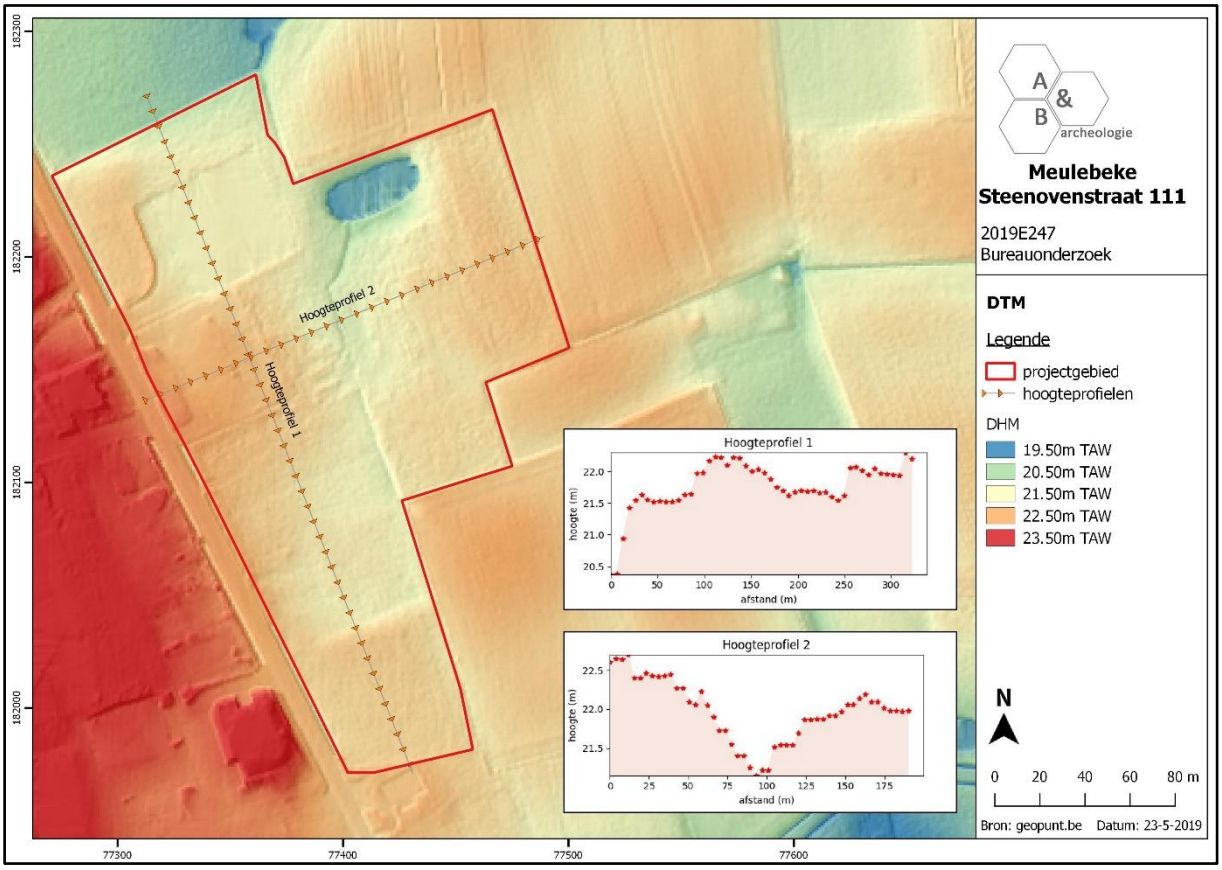

Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

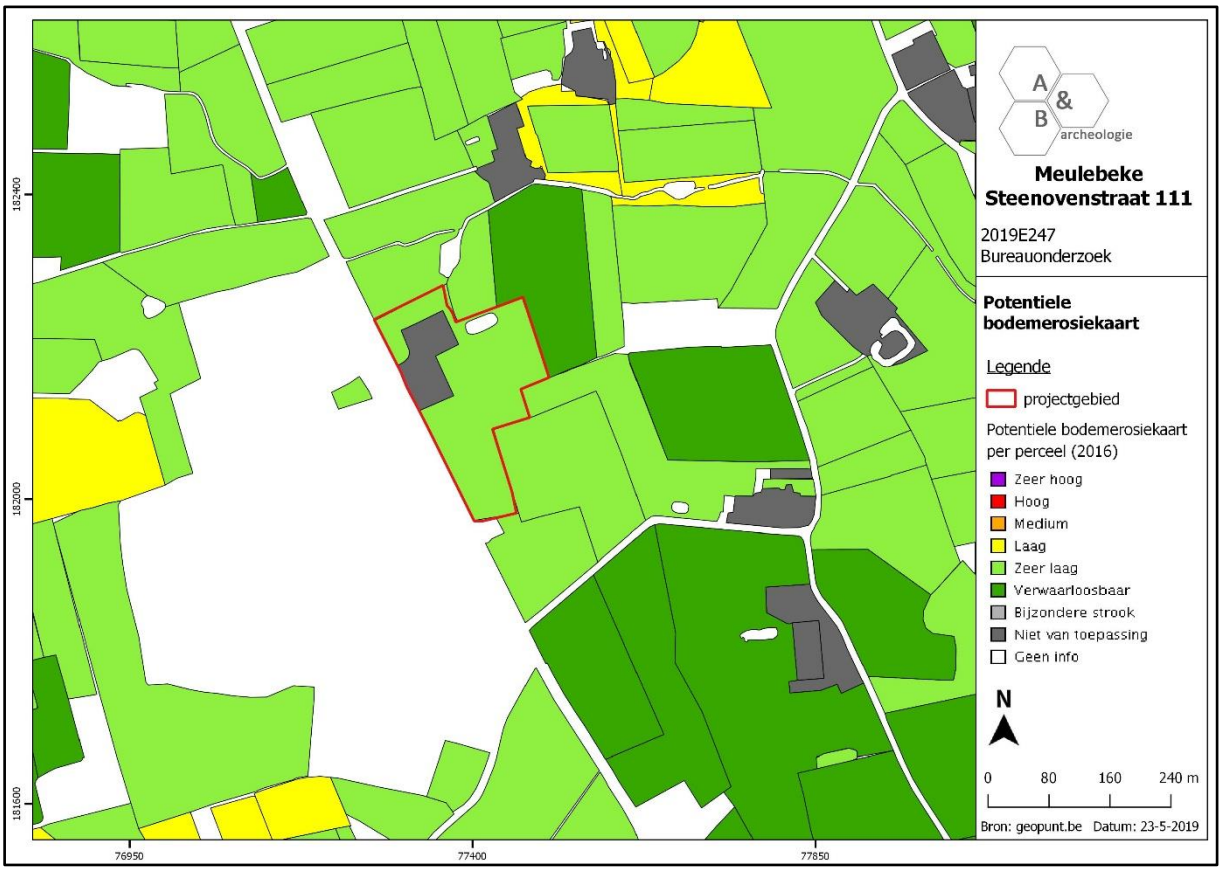

Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart wordt het plangebied quasi volledig gekarteerd als Lep(o). In het westen worden echter ook nog twee kleine zones gekarteerd als Scc(h) (noordwesten) en Scp (zuidwesten). In het zuiden komt een klein stukje Sdp voor. Deze bodemsoorten kunnen als volgt worden omschreven:

- Lep(o): natte, sterk gleyige zandleembodem zonder profielontwikkeling. Het gaat om hydromorfe, sterk gleyige grondwatergronden waarbij roestverschijnselen optreden vanaf 20cm. Een reductiehorizont komt voor tussen 100 en 120cm. De gronden hebben een permanent nat karakter die voornamelijk voorkomen in lage depressies en beekvalleien. Een hoge waterstand zorgt soms voor een verveende bovengrond. Ook in de zomer zijn ze nog vochthoudend. De bodems worden gekenmerkt door een sterke antropogene invloed.
- Scc(h): matig droge, zwak gleyige lemige zandgronden met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Deze bodems worden gekenmerkt door een gedegradeerde textuur B-horizont die zich onder een bouwvoor van ca. 25-30cm bevindt. Deze bouwvoor is donkergrijsbruin van kleur. De Bt-horizont begint tussen 40 en 100cm, uitzonderlijk iets dieper. Hij heeft een bruine tot geelbruine kleur bovenaan en vertoont bleekbruine zandige strepen en vlekken. In het onderste deel komen gleyverschijnselsn voor vanaf ca. 60 tot 90cm. De overgangshorizont is iets grijzer en rust op de gedegradeerde Bt met roodbruine ijzerconcreties en bruine kleihoudende brokken. De bodem is iets te droog in de zomer.
- Scp: matig droge, zwak gleyige lemige zandbodems zonder profielontwikkeling. Het zandlemig dek is meestal ca. 50cm dik en gaat over op een leemsubstraat of op Tertiair materiaal (klei, klei-zand). Tussen de donkerbruingrijze Ap (ca. 30-40cm dik) en de moederbodem bevindt zich een zwak humeuze overgangshorizont van ca. 10-20cm. Roestverschijnselen komen voor vanaf 60-90cm. De waterhuishouding kan te nat zijn in de winter, maar toch kan droogtegevoeligheid zich manifesteren in de zomer.
- Sdp: matig natte, matig gleyige lemige zandbodem zonder profielontwikkeling. Bij deze bodems komt doorgaans een bouwvoor van ca. 30-40cm voor die een donkergrijsbruine kleur heeft. Roestverschijnselen treden op vanaf ca. 40-60cm. De waterhuishouding is goed in de zomer. In de winter kan de bodem plaatselijk te nat worden, voornamelijk op de substraatseries.

Opvallend is dat de gekarteerde eenheid Lep(o) ongeveer de vorm van het plangebied aanneemt. Dit kan mogelijk in verband worden gebracht met antropogene activiteiten die op het plangebied plaatsvonden. Het zou kunnen gaan om kleiontginningen (cf. infra).

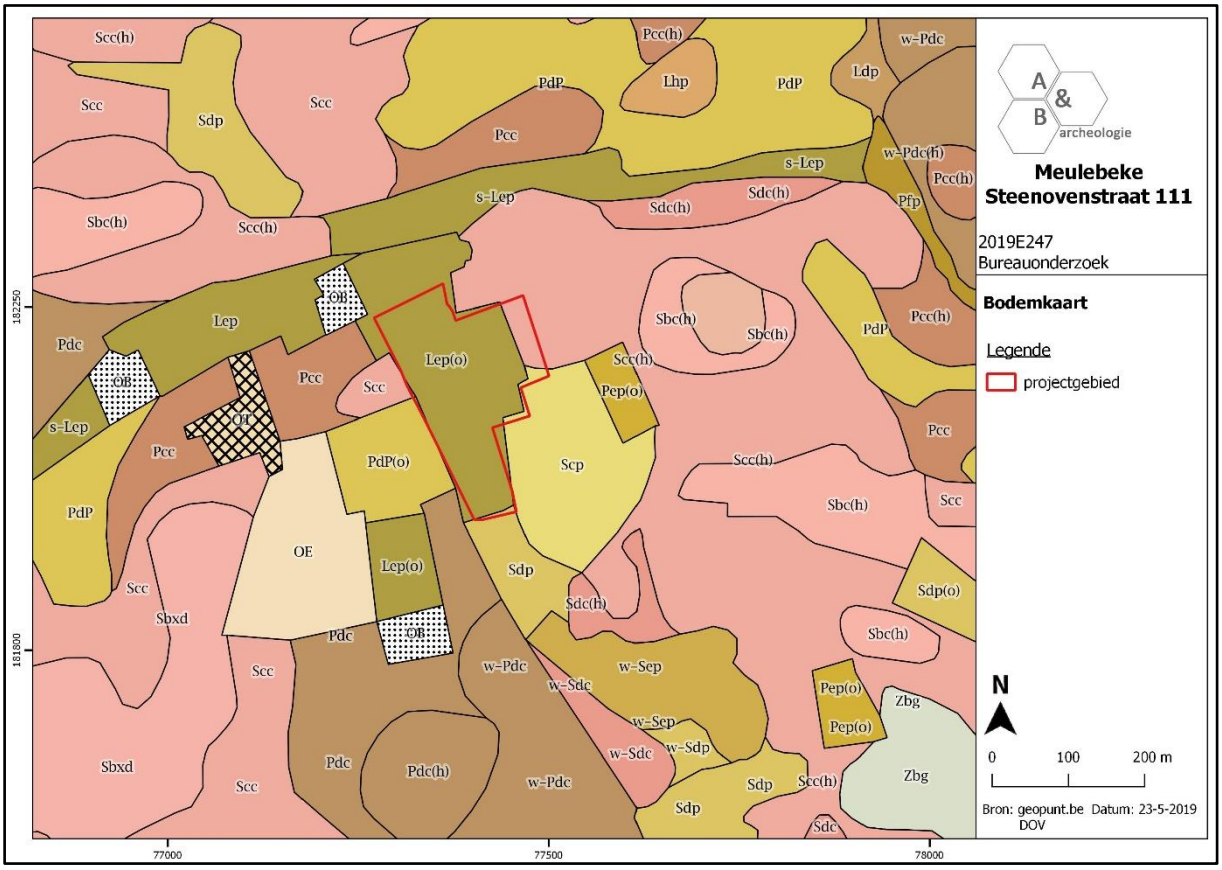

Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de formatie van Tielt, Lid van Kortemark: grijze tot groengrijze klei tot silt met dunne banken van zand en silt. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit type 1: geen Holocene en/of Tardiglaciale affzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (1). Deze bestaat uit een pakket eolisch afgezet zand tot silt uit het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Dit pakket kan eveneens hellingsafzettingen van het Quartair bevatten. De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

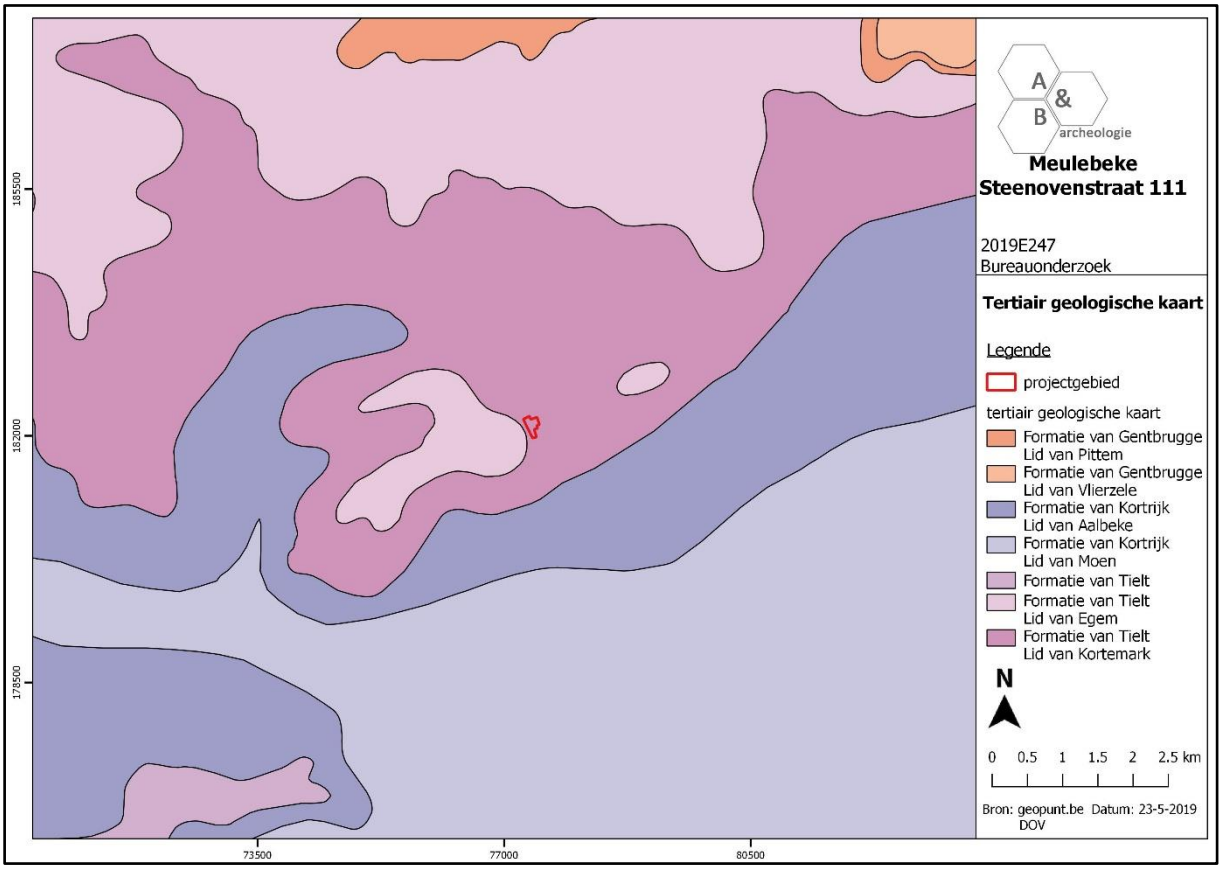

Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

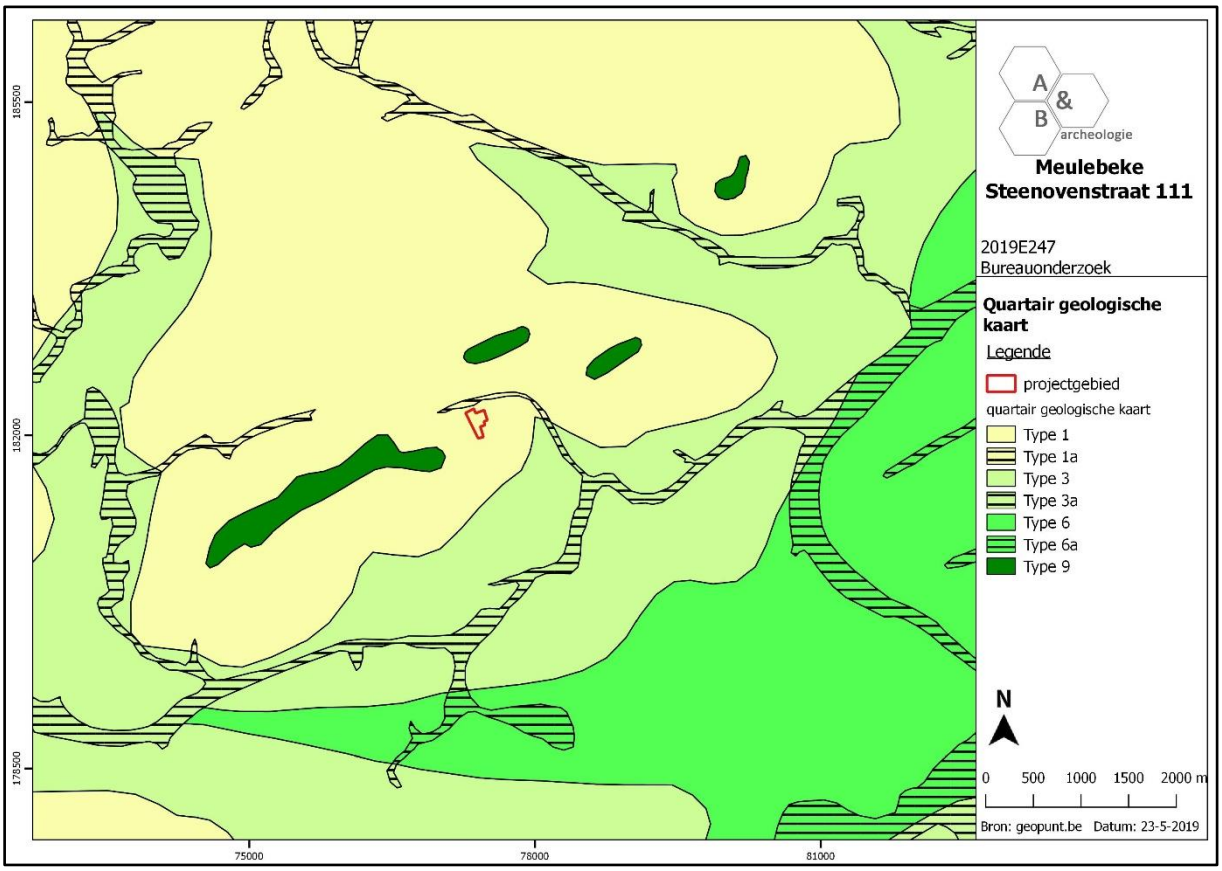

Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

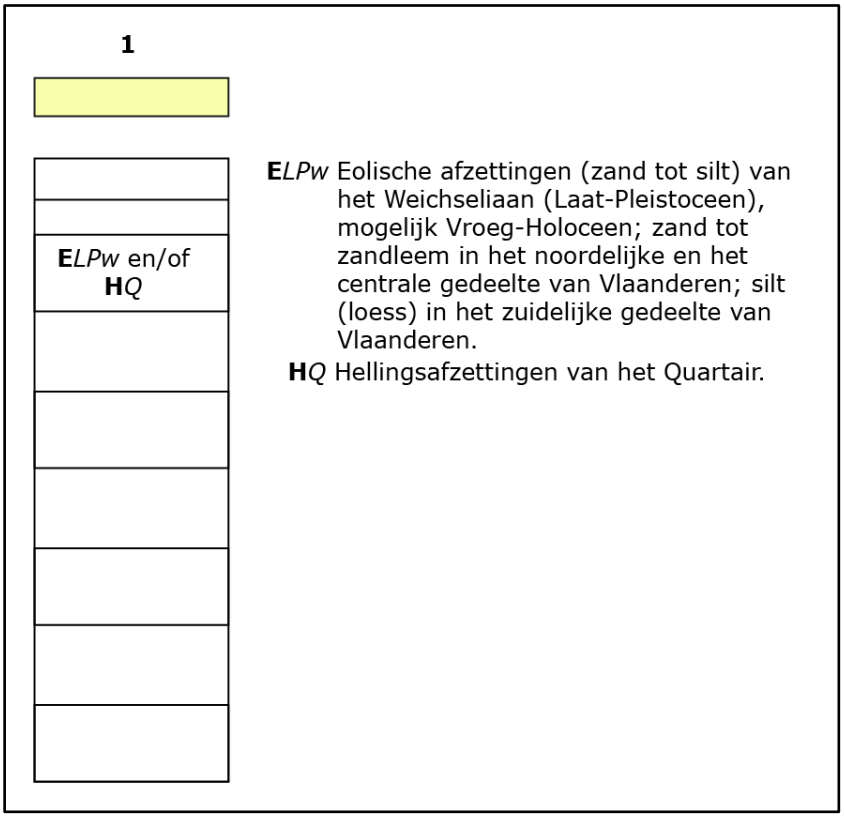

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering[6]

De eerste schriftelijke verwijzing naar Meulebeke wordt teruggevonden in een akte uit ca. 1100 waarin een zekere Reingout de 'Mulenbeca' wordt vermeld die rond 1096 zou zijn teruggekeerd van een kruistocht met graaf Robrecht II. In de loop van de 12de en 13de eeuw komt de naam 'Molenbecca' (1165), 'Molenbeke' (1226), 'Muelembeke' (1230) en 'Molenbeke' (1299) voor. Etymologisch wordt de naam "Meulebeke" verklaard als een nederzetting met molen ('molina') langs een beek ('baki'), vermoedelijk de Devebeek.

Archeologische vondsten wijzen er echter op dat het dorp reeds een prehistorische bewoning kende vanaf het neolithicum. De huidige Bruggesteenweg die in het westen van Meulebeke loopt, gaat daarnaast vermoedelijk terug op een Romeinse weg die Kortrijk met Brugge verbond. Twee kleinere verbindingswegen uit de Romeinse tijd zouden door het dorp lopen en elkaar kruisen bij de 'Cnock' of de huidige Plettinckplaats. Nabij het 'Dooder Lieden Land' werden bij een opgraving van een Romeins vlakgraf ook reeds Romeinse wapens en aardewerkfragmenten aangetroffen. Mogelijke verwijzingen naar oude Frankische nederzettingen worden teruggevonden in verschillende toponiemen binnen de gemeente zoals 'Manegem' en 'Robrechtegem' in het noorden van het dorp. Tijdens opgravingen werd reeds een Merovingisch vlakgraf aangetroffen.

Algemeen wordt aangenomen dat de streek tussen de Schelde en de Noordzee tegen het einde van de 7de eeuw grotendeels gekerstend is. Zo wordt ook in Meulebeke de eerste bidplaats vermoedelijk opgetrokken in de 7de eeuw. De eerste stenen kerk dateert uit ca. 1100 en kan worden omschreven als een romaanse, driebeukige hallenkerk met een vieringtoren. In de loop van de middeleeuwen wordt het moerasgebied rond de (Oude) Devebeek en de Lapperbeek geleidelijk gedraineerd door het omleiden van waterlopen en het delven van bijkomende afwateringsgrachten.

Meulebeke was net als Ingelmunster een oud bezit van het prinselijk leenhof van Dendermonde, gelegen in de kasselrij Kortrijk en onderworpen aan het district of de Roede van Tielt waartoe nog 21 andere omliggende parochies behoren. Meulebeke vormt hiervan, na Tielt, de grootste parochie en komt vrij snel tot bloei. Door een huwelijk werd het huis van Dendermonde verbonden met het huis van Bethune. De eerste vermelding van een '*dominus de Meulebeke*' dateert uit 1215. Het gaat om Willem van Bethune, zoon van Willem en Mathilde van Dendermonde.

De Mandelvallei speelt vanaf de 14de eeuw een belangrijke rol in de vlasindustrie. Dit resulteerde dan ook in een intensieve vlasteelt in Meulebeke die een grote bloei kende in de 16de eeuw, samen met de linnenindustrie. In de dorpskern zijn op dit moment (linnen-)blekerijen aanwezig. Door het markmonopolie van Tielt is Meulebeke verplicht hun producten in Tielt of op de Brugse linnenmarkt te verkopen. Het Meulebeekse fijnlinnen komt aldus terecht op o.a. de Spaanse markt. In de middeleeuwen werd het grondgebied van Meulebeke in sterke mate gekenmerkt door de aanwezigheid van molens. In 1433 worden reeds enkele molens vermeld waaronder de 'muelene ter borch' en de 'bostroutmuelen'. De meeste oude molens zijn vandaag verdwenen. De vroegste vermelding van de 'hernemuelene' of Herenmolen, die tot op vandaag aanwezig is ten noordoosten

[6] Gemeente Meulebeke, s.d. *Het ontstaan van Meulebeke*, geraadpleegd op 24 mei 2019 op http://www.meulebeke.be/website/3566-www/26-www/27-www/28-www.html.

van de Gentstraat, dateert uit 1575. Ook in de Steenovenstraat bevond zich op de Duivelsput vanaf 1856 een graanwatermolen met onderslagrad net ten noorden van het plangebied aan huisnummer 109, bij de toenmalige hoeve, gekend als 'Goet te Hollebeke ter Couderheye'. De molen werd reeds voor 1900 buiten gebruik gesteld wegens watergebrek. In de Eerste Wereldoorlog verdwijnt het molengebouw, dat niet meer wordt vernoemd in de akte van 15 oktober 1919. Restanten bleven echter nog tot 1931 aanwezig[7].

In 1436 gaat de hoofdheerlijkheid Ter Borcht over tot het geslacht vander Douve, dat hierna de naam 'Van Meulebeke' aanneemt. Op het einde van de 15de eeuw gaat het domein over op de familie De Beer die tot aan het einde van de 18de eeuw eigenaar blijft van de heerlijkheid. De beer op het wapenschild van Meulebeke is dan ook een verwijzing naar deze familie die sterk haar stempel drukte op de geschiedenis van Meulebeke.

Gedurende de 17de eeuw neemt het belang van de vlas- en linnenindustrie verder toe, al wordt Meulebeke in de 17de eeuw verschillende malen geteisterd door plunderende legers, waaronder dat van de Fransen die in 1645 de Sint-Amanduskerk afbranden. De oorlogsperikelen en de aanhoudende pestepidemieën zorgen voor een algemene verarming en bevolkingsrecessie in de regio. In 1655 verheft Filips IV de heerlijkheid Meulebeke of Ter Borcht tot baronie als dankbetuiging aan Nicolas de Beer.

Aan de relatieve rust gedurende de 18de eeuw komt een einde wanneer de troepen van Lodewijk XV in 1744 de kasselrij Kortrijk binnenvallen. In 1761 wordt het regiment van Saksen-Gotha in Meulebeke gelegerd. De dorpen in de Mandelstreek zijn in 1765 het slachtoffer van verschillende strooptochten door oproerlingen en militairen. Na een nieuwe uitbraak van epidemieën in de eerste helft van de 18de eeuw, kent Meulebeke naar het einde van de 18de eeuw een nieuwe expansie, waarna het de grootste plattelandsgemeente wordt in de kasselrij Kortrijk. Het economische leven blijft gedurende de 19de eeuw grotendeels beperkt tot landbouw en linnennijverheid. De linnennijverheid kent in deze periode echter een crisis ten gevolge van de invoerrechten in het buitenland, het verlies van de Spaanse markt (en dat van de kolonies) en de concurrentie van de gemechaniseerde industrie. De modernisering van de industrie komt in Meulebeke slechts vanaf de tweede helft van de 19de eeuw geleidelijk op gang. De voortschrijdende industrialisatie gedurende de 20ste eeuw uit zich in de constructie van nieuwe fabrieken en brouwerijen en de verharding van alle belangrijke landelijke wegen. De textielnijverheid blijft echter de belangrijkste economische sector.

Op 15 augustus 1914 valt het Duitse leger binnen te Meulebeke. Er worden verschillende vliegvelden aangelegd, die echter nooit in gebruik worden genomen. Het dorp kent een zware bezetting in 1917-1918 met hevige gevechten tussen de terugtrekkende Duitsers en de aanrukkende Franse troepen. In oktober 1918 vindt de 'strijd om Meulebeke' plaats waarbij vele gebouwen in het centrum slachtoffer worden van de aanhoudende beschietingen. Ter hoogte van Marialoop, de Paanders, de achterliggende Ketelberg en de Haantjeshoek, waar verschillende mitrailleursnesten zijn geïnstalleerd, vinden zware gevechten plaats. Na de Eerste Wereldoorlog kent de brouwerijnijverheid een sterke expansie.

[7] Molenecho's, 2014. *Verdwenen Belgische Molens: Watermolen van de Duivelsput*, geraadpleegd op 24 mei 2019 op http://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=4450.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt een groot deel van de Belgische troepen gehuisvest in Meulebeke. Op 26 en 27 mei 1940 wordt de 'slag om Meulebeke' gevochten. De Markt zit geprangd tussen het Duitse leger, dat die dag vanuit het zuiden Meulebeke is binnengevallen, en het Belgische leger, waarvan de 9de Compagnie van de 8ste Linie zich over een breedte van 500m heeft ingegraven langs de spoorlijn van Tielt – Ingelmunster, met als belangrijkste punten het kruispunt van de Veldstraat met de Spoorweglaan en het station. De overgave van de 9de Compagnie en de troepen die zich in de Veldbossen hebben teruggetrokken volgt. Tijdens de beschietingen wordt de Sint-Amanduskerk opnieuw zwaar beschadigd, nadat ze hetzelfde jaar nog werd gerestaureerd. Ook vele huizen lopen hevige schade op of worden totaal vernield. Bij de bevrijdingsoperatie wordt de gemeente op 25 juli 1944 tot tweemaal toe gebombardeerd.

In de tweede helft van de 20ste eeuw groeit Meulebeke uit tot een gemeente waar naast nieuwe industrieën, landbouw en textiel nog steeds een belangrijke rol spelen. De lokale economie kent vooral vanaf de jaren 1960 een grote bloei. Het dorp breidt op dat moment sterk uit met een groot aantal nieuwbouwwoningen.

Concrete informatie over het plangebied zelf kan worden afgeleid uit cartografische bronnen. De oudste relevante kaart die voor het projectgebied kan geraadpleegd worden is de Ferrariskaart uit 1777. Hierop is de Steenovenstraat reeds te zien ten westen van het plangebied. Langs deze straat worden aangeplante bomen weergegeven. Ook zijn reeds verschillende zijstraten aanwezig die tot op vandaag bestaan. De straat die tegenover het projectgebied naar het westen loopt, wordt naar het einde van de 20ste eeuw geïncorporeerd in het bedrijventerrein dat zich nu op deze locatie bevindt. De loop van de Duivelsputbeek kan eveneens reeds op de Ferrariskaart worden onderscheiden, ten noorden van het plangebied – dat iets meer naar het zuiden geprojecteerd dient te worden. Rondom het plangebied kunnen in deze periode reeds verschillende verspreide gebouwen worden onderscheiden. Binnen het projectgebied zelf is echter geen bebouwing aanwezig. Het terrein omvat verschillende percelen die in gebruik zijn als akkerland. Ook op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) valt geen bebouwing binnen het plangebied op te merken. Op deze kaart kan een andere perceelsindeling worden onderscheiden. De Steenovenstraat wordt aangegeven als 'Weg nr. 24'. De kaart van Popp (ca. 1842-1879) geeft eenzelfde situatie weer. Pas op de topografische kaart van 1910 wordt bebouwing aangegeven ter hoogte van de huidige boerderijwoning. Het huidige boerderijgebouw is opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed (ID 90251). De hoeve werd in 1910-1911 gebouwd door Odiel Vanwalleghem, die steenbakker was in Meulebeke. Vermoedelijk was hij de eigenaar van de steenbakkerij aan de overzijde van de Steenovenstraat. Het woonhuis werd in recentere perioden gerenoveerd[8]. Op de vroegste luchtfoto uit 1971 kan deze woning worden onderscheiden waarachter zich een stalgebouw lijkt te bevinden. Achterliggend lijken enkele bomen aanwezig te zijn. De rest van het plangebied is nog steeds in gebruik als akker- of weiland. Op de luchtfoto uit 1979-1990 kan een tweede stalgebouw achter het eerste worden onderscheiden. Langs de noordelijke zijde kan nu ook de aanzet van het waterbekken worden opgemerkt. Een gelijkaardige situatie is waarneembaar op de orthofoto van 2000-2003. De meest recente luchtfoto getuigt van de constructie van twee nieuwe stalgebouwen ten noordwesten van de bestaande structuren en haaks op de Steenovenstraat.

[8] Agentschap Onroerend Erfgoed, 2019. *Hoeve*, geraadpleegd op 27 mei 2019 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/90251.

Volgens communicatie met de initiatiefnemer zouden er vroeger (90-100 jaar geleden) kleiputten aanwezig geweest zijn op het terrein die later terug aangevuld zouden zijn geweest. Zo zou er op enkele plekken op het plangebied een laag steenslag aanwezig zijn onder de teelaarde, die zou getuigen van deze aanvulling. Concrete bewijzen hiervoor zijn er echter niet. De bodemkaart spreekt van een sterk antropogene invloed, mogelijk duidt dit hierop. Indien er echter een grootschalige ontginning zou zijn geweest, dan zou dat zo staan aangeduid op de bodemkaart. Op de topografische kaart van 1967 lijkt een soort van uitgraving te worden gesuggereerd, maar echt duidelijk is dit niet.

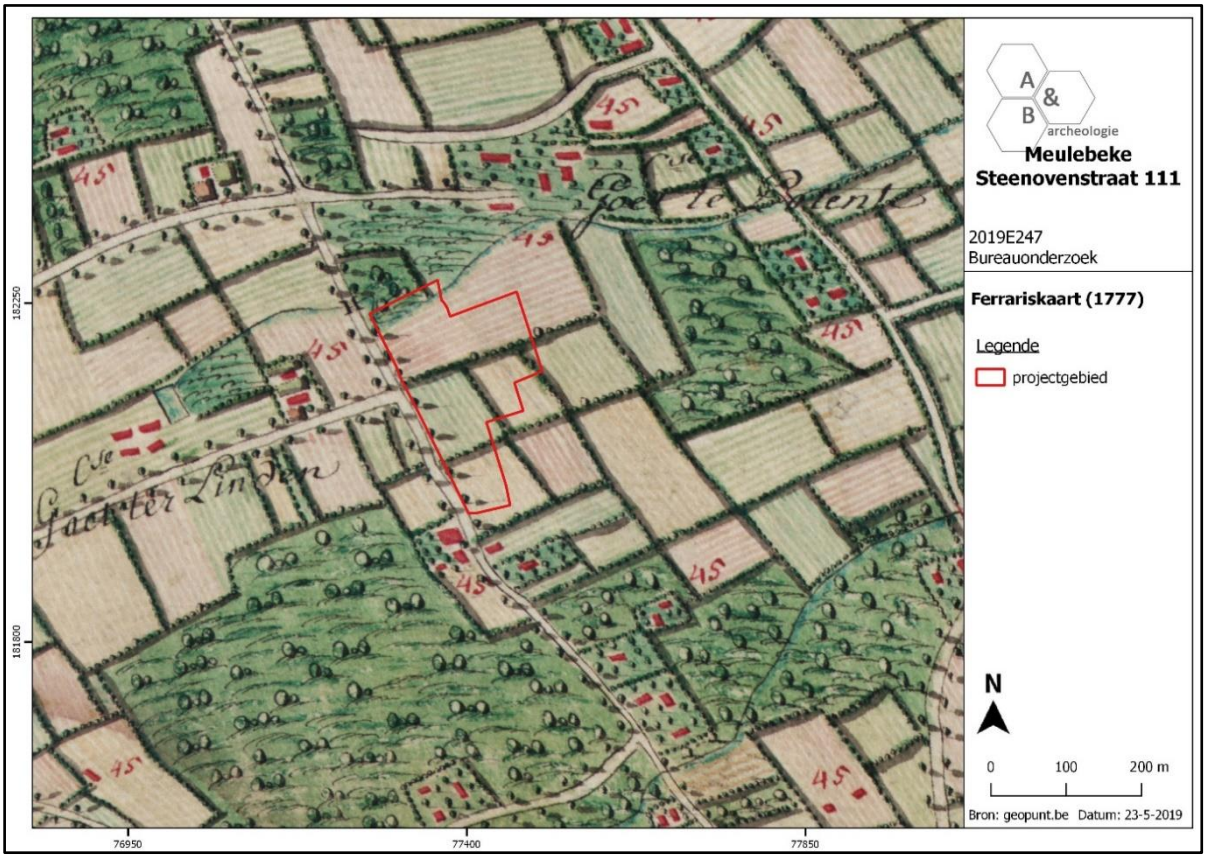

Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

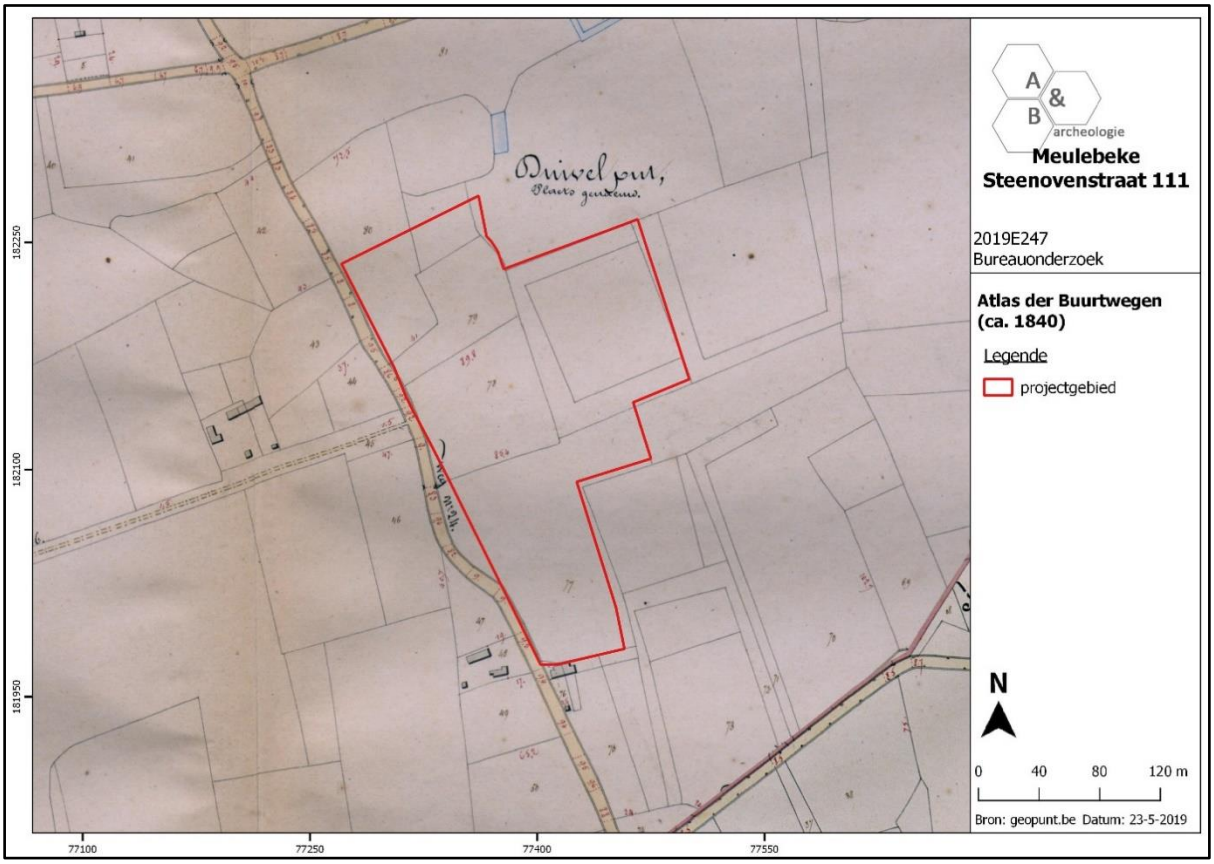

Figuur 17 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

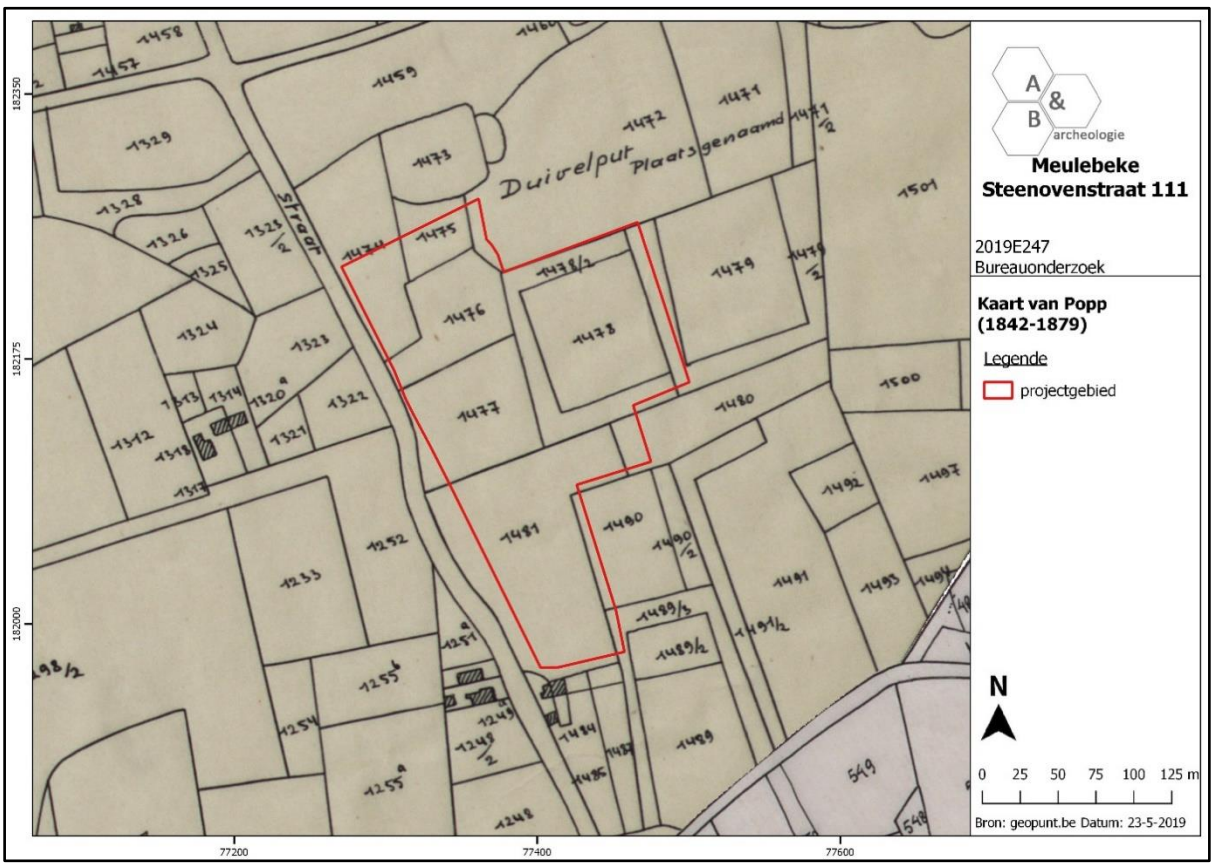

Figuur 18 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).

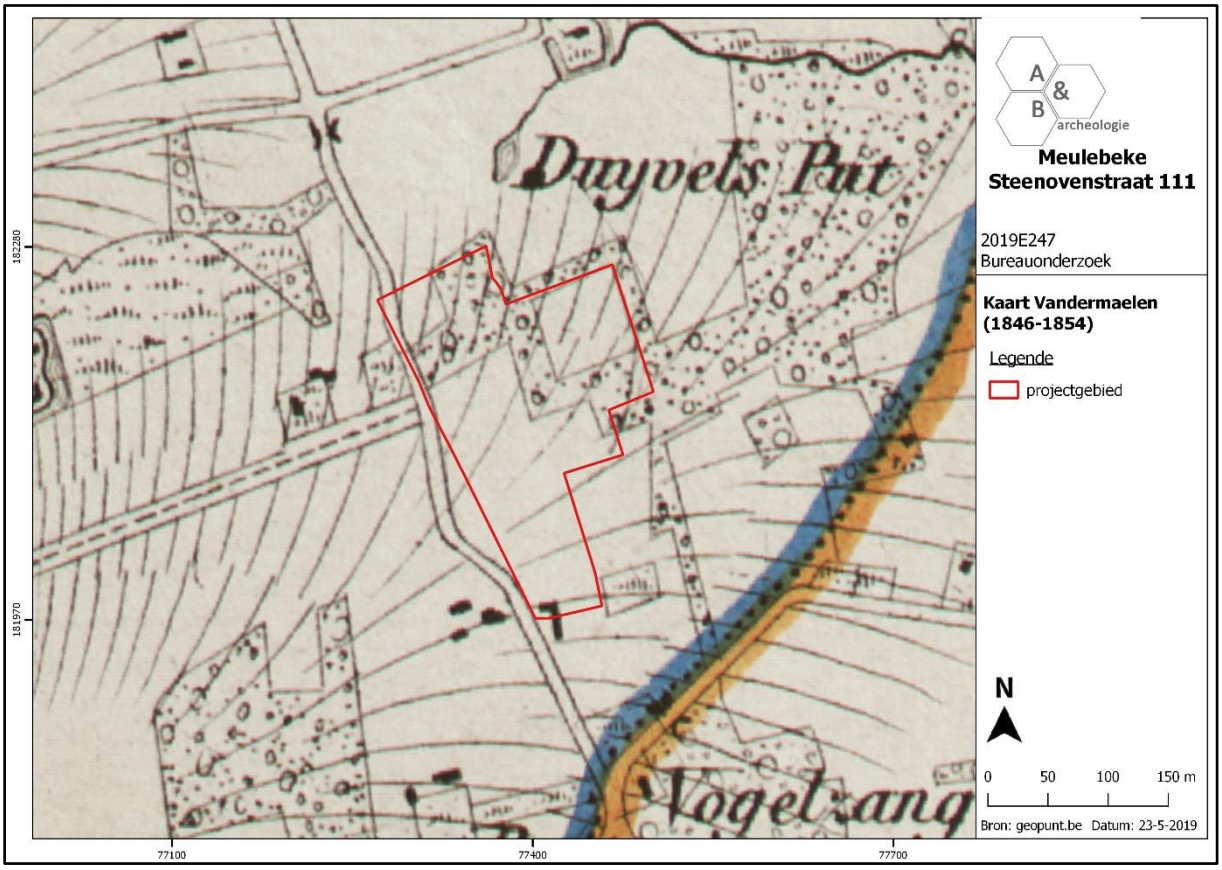

Figuur 19 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

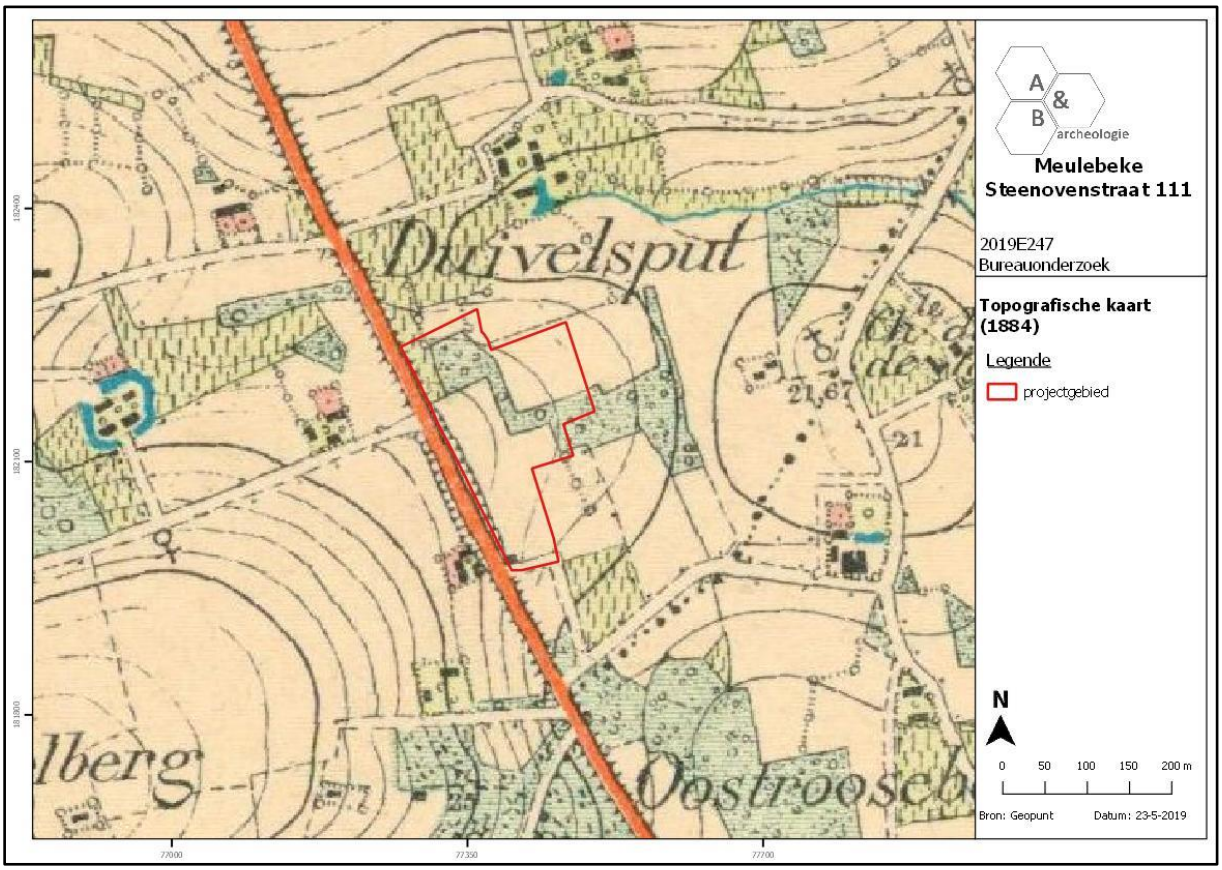

Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).

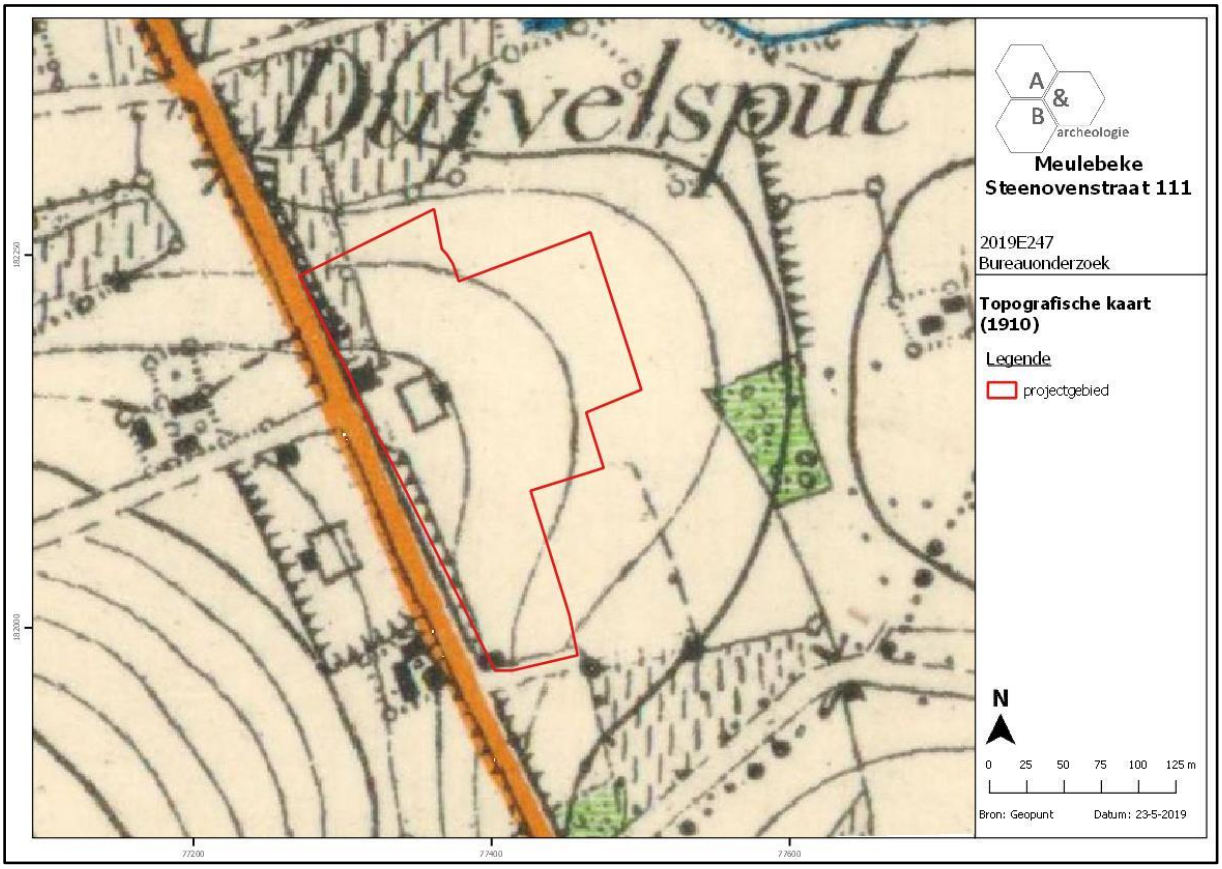

Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI).

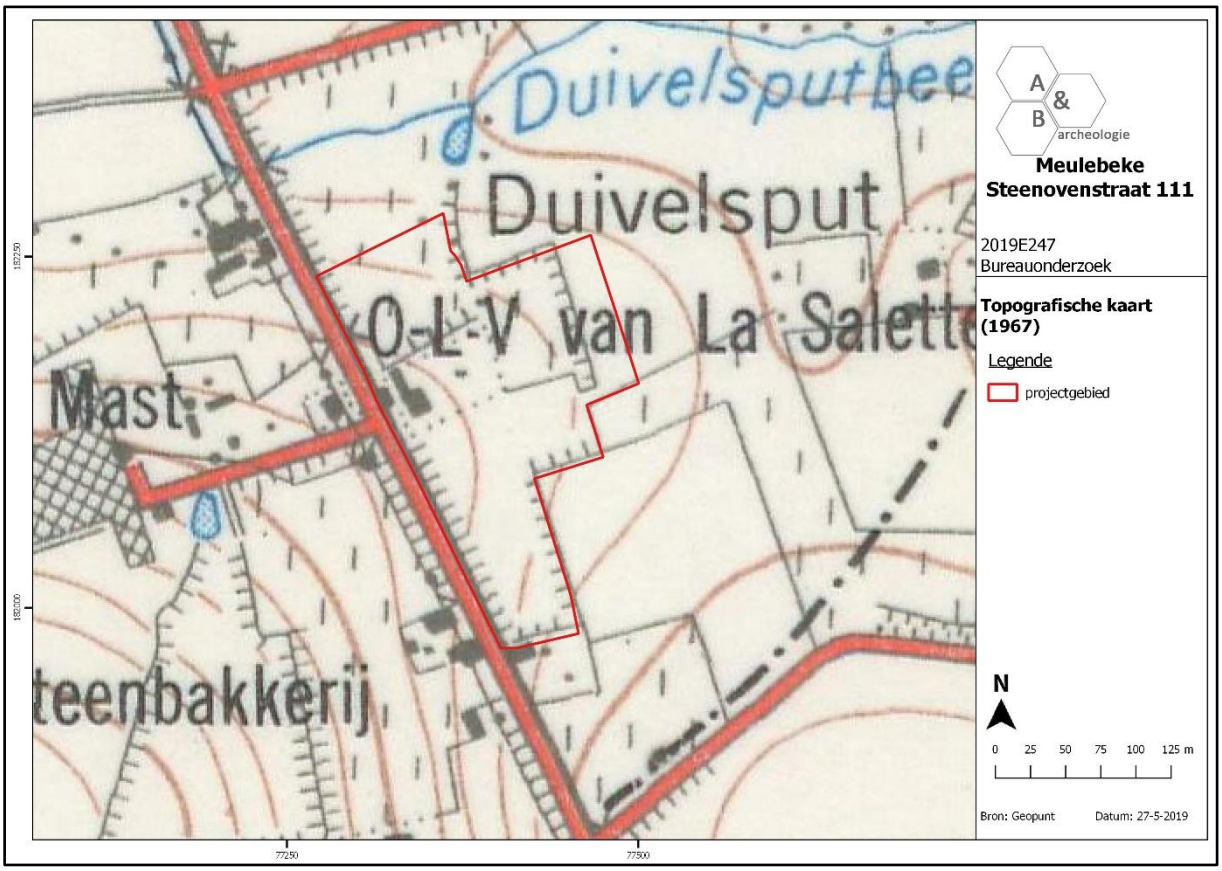

Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1967 (bron: bron: cartesius.be en NGI).

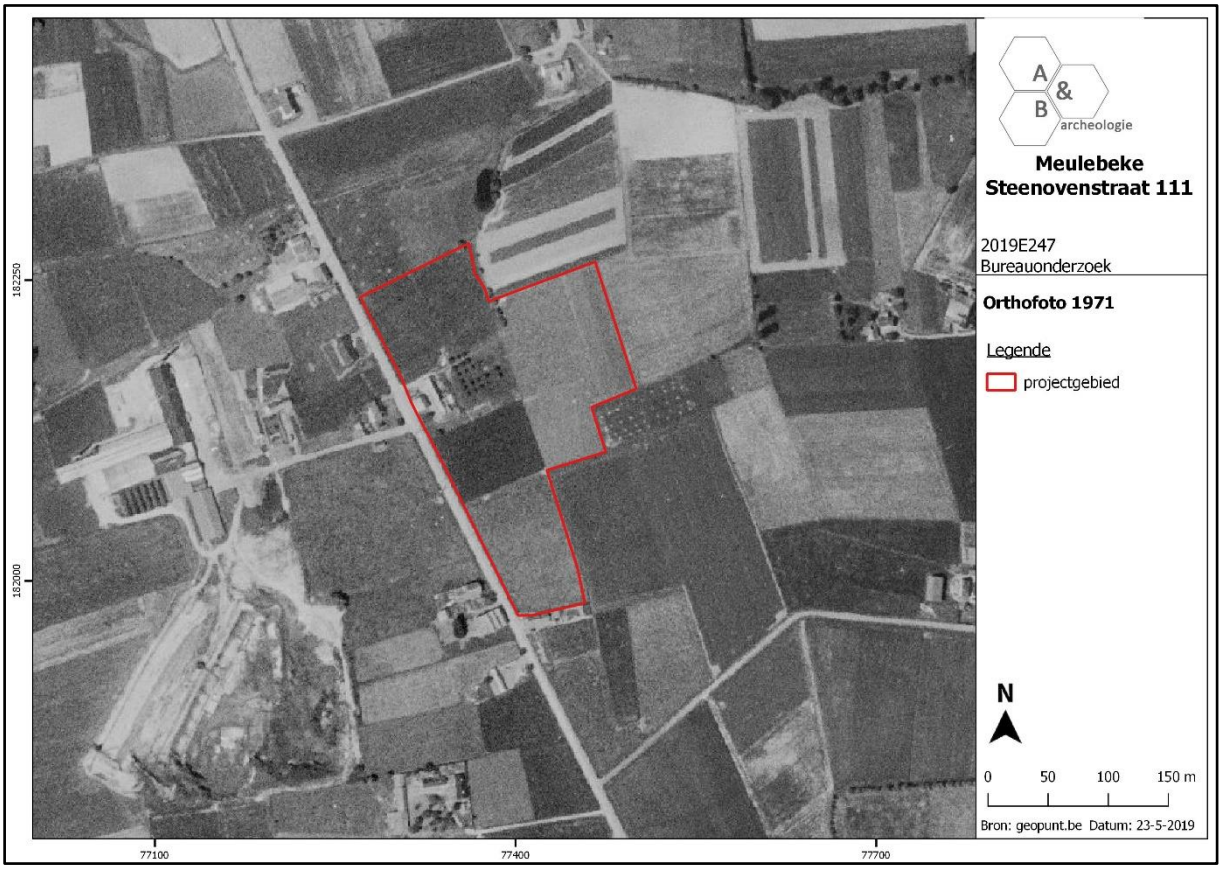

Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

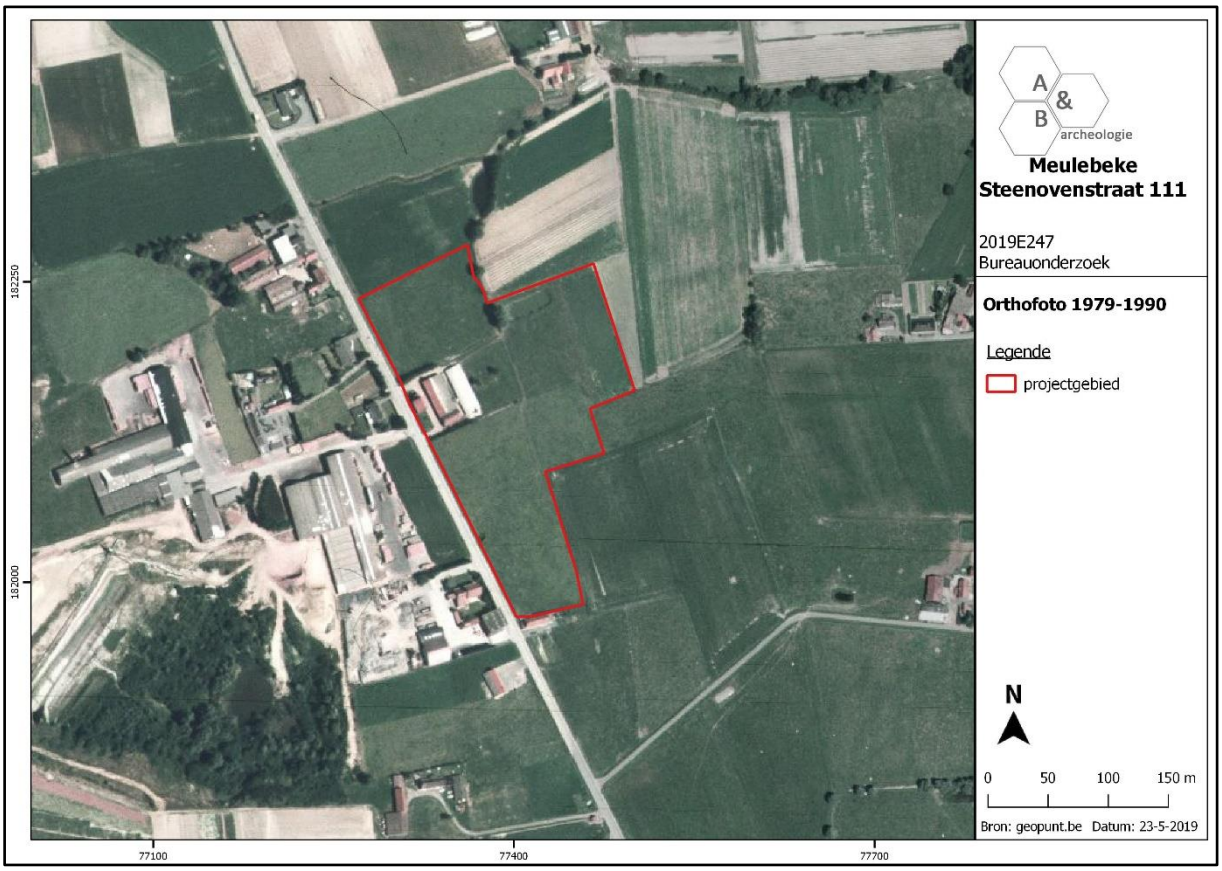

Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

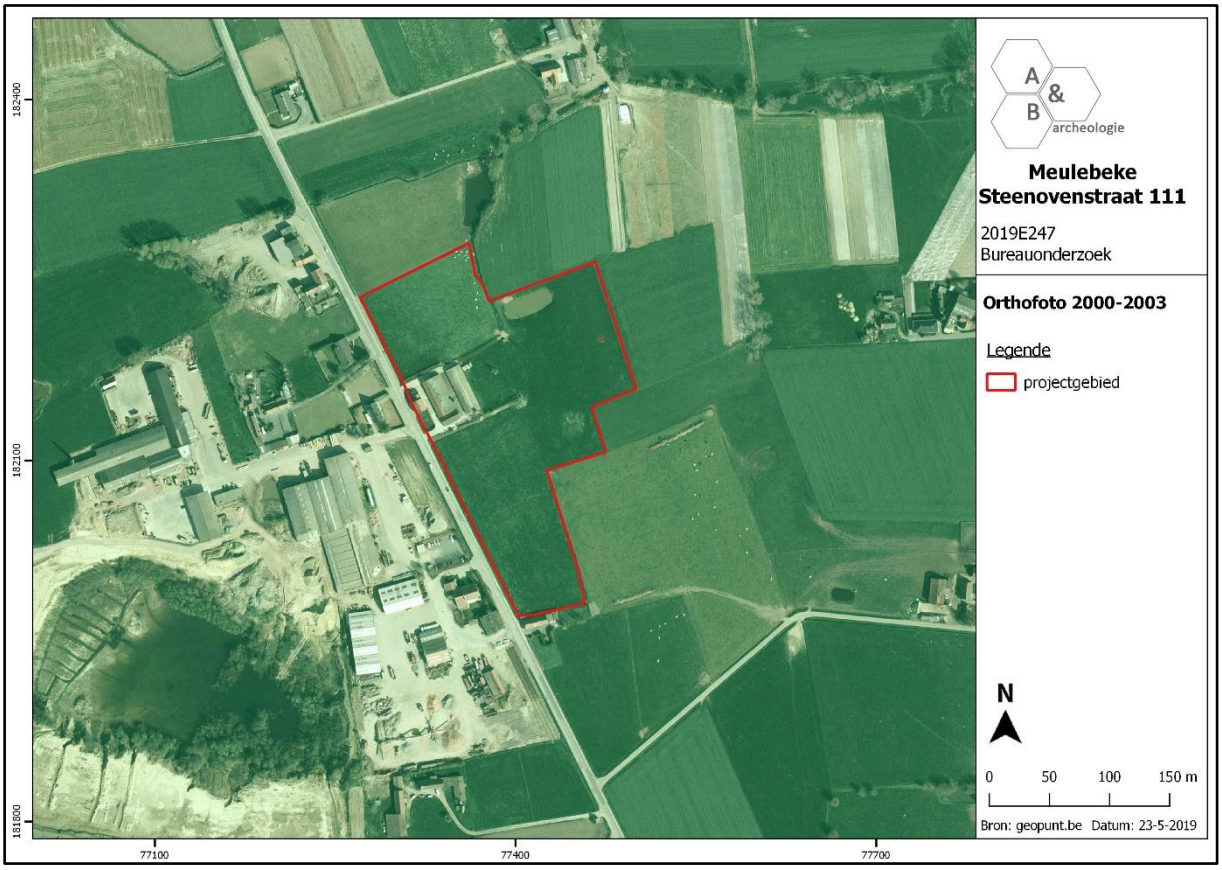

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

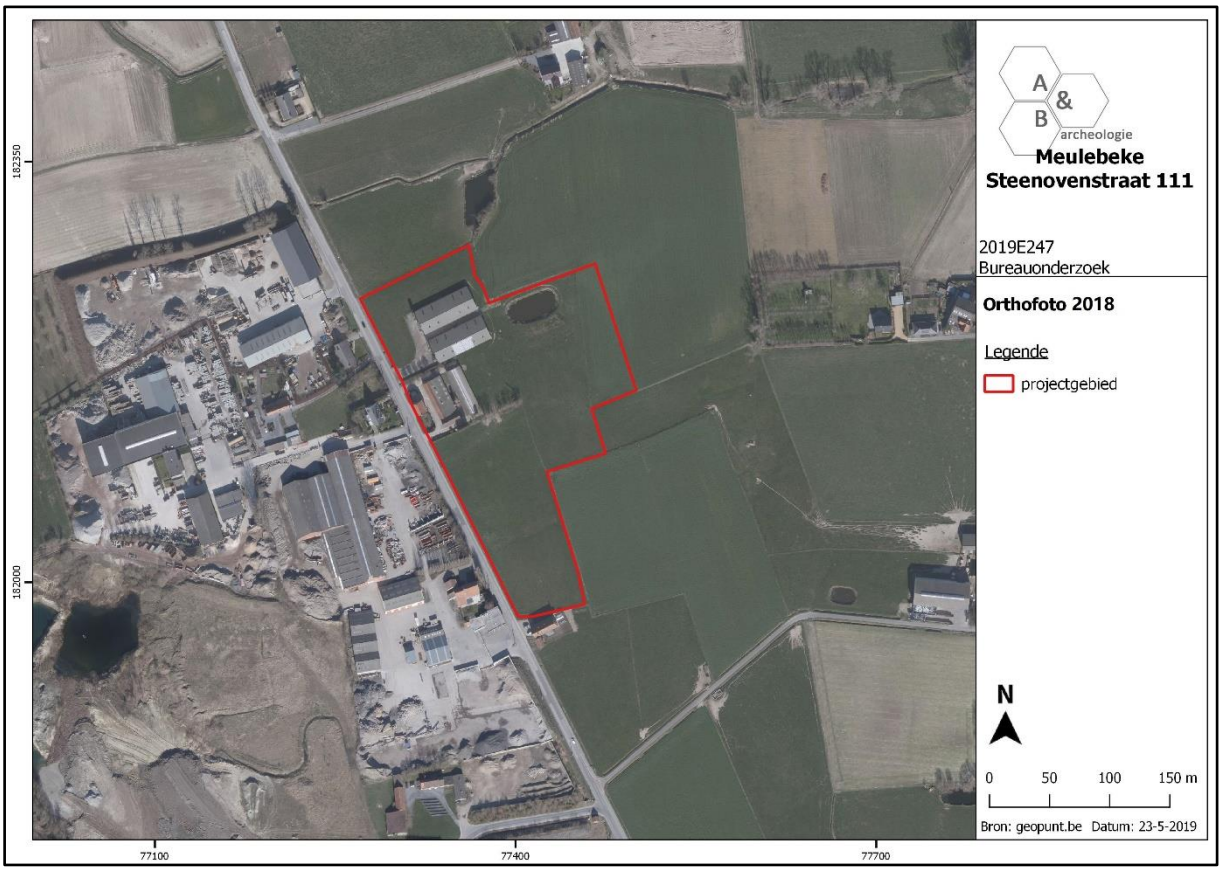

Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018.

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden enkele sites aangegeven in de omgeving van het plangebied. Met uitzondering van een grote hoeveelheid gekende steentijdvindplaatsen langs de Mandel in Oostrozebeke, ten zuidwesten van het projectgebied, vormt de omgeving van het projectgebied archeologisch gezien echter een blinde vlek.

Aan de overkant van de Steenovenstraat wordt een zone ingekleurd als 'Gebied Geen Archeologie' (GGA). Dit is in verband te brengen met de ontginningsactiviteiten op de site waardoor eventuele archeologische sites reeds lange tijd zouden weggegraven zijn.

Prospectiecampagnes langs de Mandel in Oostrozebeke in 2004-2005[9] leverden een groot aantal lithische artefacten op, aangetroffen als losse vondst aan het huidige maaiveld. In totaal werden een 50-tal steentijdvindplaatsen geïdentificeerd. Typologisch behoren de artefacten toe aan het meso- en neolithicum. Daarnaast werd één midden-paleolithisch artefact geïdentificeerd.

Bij een proefsleuvenonderzoek van BAAC in 2012 in de Vijverstraat[10], ca. 1km ten zuidwesten van het plangebied, werden verschillende sporen aangetroffen die in de nieuwe tijd kunnen worden gedateerd (CAI ID 165479). Het gaat om perceelgreppels en kuilen. Plaatselijk werden ook sporen van vermoedelijke kleiwinning geattesteerd. In twee werkputten werd eveneens muurwerk aangetroffen dat gerelateerd kan worden aan gebouwen die voorkomen op het historische kaartmateriaal vanaf het begin van de 19de eeuw. De in de nabijheid aangetroffen (paal-)kuilen en greppels konden met de gebouwstructuren geassocieerd worden. Uit de sporen konden enkele roodbakkende en geglazuurde aardewerkfragmenten worden gerecupereerd. Daarnaast werd ook een voet van een fles uit gekleurd glas, een fragment van een pijpensteeltje en enkele dakpanfragmenten aangetroffen. Het vondstmateriaal bevestigt een datering in de nieuwe tijd. Een vervolgonderzoek werd niet noodzakelijk geacht.

[9] Jehs, Noens 2005.

[10] Krekelbergh, Janssens 2012.

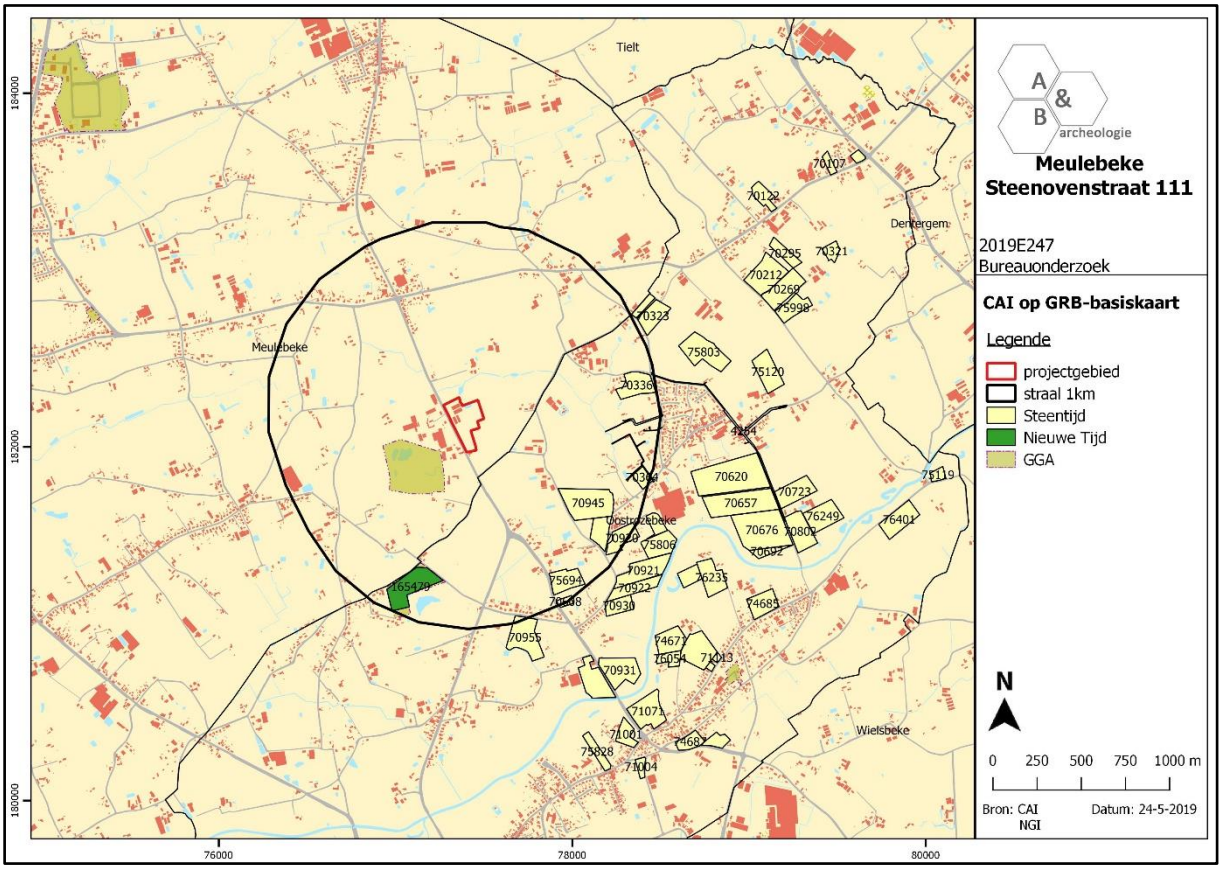

Figuur 27 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied behoort tot de gemeente Meulebeke en bevindt zich op ca. 3,4km ten westen van de dorpskern. Afgaande op de historische bronnen dateert het huis op het plangebied uit ca. 1910. In de loop van de 20ste en 21ste eeuw werd het uitgebreid tot een landbouwbedrijf via het aanbouwen van nieuwe stalgebouwen ten (noord-)westen van de woning. De rest van het plangebied lijkt vanaf eind 18de eeuw steeds in gebruik te zijn geweest al akker- of weiland. De Steenovenstraat kan reeds op de oudste geraadpleegde kaart, de Ferrariskaart uit 1777, worden onderscheiden. Langs deze straat is op dat moment verspreide bebouwing aanwezig.

- Het terrein is gelegen in een relatief vlakke zone aan de rand van enkele uitlopers van het plateau van Tielt. Net ten noorden stroomt de Duivelsputbeek. Ten westen van het projectgebied, aan de overzijde van de Steenovenstraat, bevindt zich een depressie die verband houdt met de kleiontginning op deze plek. De Mandel stroomt op ca. 1,4km ten zuiden van het projectgebied. Op de bodemkaart wordt het plangebied gekarakteriseerd door een Lep(o)-bodem. Het gaat om natte, sterk gleyige zandleembodems zonder profielontwikkeling met een sterk antropogene invloed. Volgens de initiatiefnemer zouden er vroeger (90-100 jaar geleden) kleiputten aanwezig geweest zijn op het terrein die later terug aangevuld zouden zijn geweest. Zo zou er op enkele plekken op het plangebied een laag steenslag aanwezig zijn onder de teelaarde, die zou getuigen van deze aanvulling. Concrete bewijzen hiervoor zijn er echter niet. De sterk antropogene invloed zoals vermeld op de bodemkaart duidt mogelijk hierop. Indien er echter een grootschalige ontginning zou zijn geweest, dan zou dat zo staan aangeduid op de bodemkaart. Op de topografische kaart van 1967 lijkt een soort van uitgraving te worden gesuggereerd, maar echt duidelijk is dit niet.

- Op archeologisch gebied is de omgeving van het plangebied niet goed gekend. Ten zuidoosten van het plangebied zijn een groot aantal steentijdvindplaatsen gekend op de oevers van de Mandel, maar deze bevinden zich in een andere landschappelijke context en betreffen losse vondsten aangetroffen aan het maaiveld bij veldprospecties. Binnen een straal van 1km kan slechts één gravend archeologisch onderzoek worden vermeld, een proefsleuvenonderzoek waarbij enkele weinig relevante sporen uit de nieuwe tijd werden gedocumenteerd. Dit zorgt er voor dat de archeologische verwachting voor het plangebied ongekend is. Op basis van de landschappelijke (natuurlijke waterloop net ten noorden van het plangebied) en historische gegevens is de kans niet onbestaande dat er een archeologische site aanwezig is op het terrein, het kan daarbij zowel gaan om een steentijd artefactensite als om een site me grondsporen. Er wordt echter opgemerkt dat er een vermoeden bestaat dat een deel van het plangebied reeds verstoord is, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan dat niet hard gemaakt worden.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Op het terrein wordt op een deel van het bestaande weiland een nieuw stalgebouw geconstrueerd, voorzien van voedersilo's en citernes en omgeven door verhardingen. Het nieuwe gebouw zal een oppervlakte hebben van 5017,71m² en wordt voorzien van ondergrondse mestkelders en luchtkanalen. Het terrein is ter hoogte van de stal momenteel wat komvormig: aan de uiteinden zal de bodemingreep tot 1,20m onder het huidige maaiveld reiken, centraal vermindert dit naar 50cm onder het maaiveld. De verhardingen worden aansluitend op de nieuwe stal langsheen de noordelijke en westelijke zijde aangelegd. Langs de noordelijke en noordwestelijke kant betreft het een betonverharding van 1476,31m², langs de zuidwestelijke zijde een betoverharding van 84,12m² en een steenslagverharding van 221,54m². Voor de verhardingen moet rekening gehouden worden met een bodemingreep tot ca. 50cm onder maaiveld. De nieuwe stal en de verhardingen worden centraal op het plangebied aangelegd, aansluitend aan en achter de stallen die zich achter de woning bevinden. Het overige deel van het terrein blijft ongewijzigd bij deze werken. Dit betekent dat op het plangebied, dat 36 800m² groot is, enkel werken gebeuren op een min of meer vierkante, centraal gelegen bouwzone van 6799,68m². De bodemingreep in deze zone zal variëren van 0,50 tot 1,20m onder het maaiveld.

Op basis van het bureauonderzoek alleen kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet worden aangetoond. Er zijn vermoedens dat een deel van het plangebied in het verleden is verstoord, maar de locatie, omvang, aard en diepte van deze verstoring kan op dit moment niet vastgesteld worden. Gezien de grootte van de zone van de geplande werken en de twijfelachtige aard en locatie van de verstoring, is de kans klein dat deze verstoring met controleboringen kan gevat worden. Deze werden daarom niet uitgevoerd op het plangebied. De werken zullen een aanzienlijke impact gebben op de bodem, en kunnen mogelijk archeologisch erfgoed vernielen. Het archeologisch potentieel van het plangebied is moeilijk in te schatten door het gebrek aan archeologische onderzoek in de regio, maar de kans op de aanwezigheid van een archeologische site is niet uit te sluiten. Een verder vooronderzoek zal relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze archeologische ongekende omgeving rond het projectgebied. Dit vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject omdat de gronden waarop de werken zullen gebeuren momenteel nog in gebruik zijn.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode noodzakelijk om uit te voeren. Het is nodig om de bodemopbouw van het plangebied beter in kaart te gaan dan hetgeen nu is gekend uit de bodemkaart. Er zijn vermoedens dat er een vorm van verstoring heeft plaatsgevonden op het terrein en via landschappelijk bodemonderzoek kan de aard en omvang van deze verstoring worden nagegaan, en wat de impact daarvan kan zijn op het archeologisch bodemarchief. Daarnaast kan ook nagegaan worden of het terrein een potentieel voor steentijdsites heeft (bvb. begraven bodemhorizonten).

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de archeologische boringen vastgesteld wordt dat er steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de archeologische boorresultaten.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Deze proefsleuven moeten aangelegd worden na het uitvoeren van de landschappelijke boringen (en na een eventueel archeologisch booronderzoek en/of steentijd proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied behoort tot de gemeente Meulebeke en bevindt zich op ca. 3,4km ten westen van de dorpskern. Afgaande op de historische bronnen dateert het huis op het plangebied uit ca. 1910. In de

loop van de 20ste en 21ste eeuw werd het uitgebreid tot een landbouwbedrijf via het aanbouwen van nieuwe stalgebouwen ten (noord-)westen van de woning. De rest van het plangebied lijkt vanaf eind 18de eeuw steeds in gebruik te zijn geweest al akker- of weiland. De Steenovenstraat kan reeds op de oudste geraadpleegde kaart, de Ferrariskaart uit 1777, worden onderscheiden. Langs deze straat is op dat moment verspreide bebouwing aanwezig. Er vond nog geen archeologisch onderzoek plaats op het terrein en in de omgeving.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Volgens de initiatiefnemer zouden er vroeger (90-100 jaar geleden) kleiputten aanwezig geweest zijn op het terrein die later terug aangevuld zouden zijn geweest. Zo zou er op enkele plekken op het plangebied een laag steenslag aanwezig zijn onder de teelaarde, die zou getuigen van deze aanvulling. Concrete bewijzen hiervoor zijn er echter niet. De sterk antropogene invloed zoals vermeld op de bodemkaart duidt mogelijk hierop. Indien er echter een grootschalige ontginning zou zijn geweest, dan zou dat zo staan aangeduid op de bodemkaart. Op de topografische kaart van 1967 lijkt een soort van uitgraving te worden gesuggereerd, maar echt duidelijk is dit niet.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op basis van het bureauonderzoek niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Op het terrein wordt op een deel van het bestaande weiland een nieuw stalgebouw geconstrueerd, voorzien van voedersilo's en citernes en omgeven door verhardingen. Het nieuwe gebouw zal een oppervlakte hebben van 5017,71m² en wordt voorzien van ondergrondse mestkelders en luchtkanalen. Het terrein is ter hoogte van de stal momenteel wat komvormig: aan de uiteinden zal de bodemingreep tot 1,20m onder het huidige maaiveld reiken, centraal vermindert dit naar 50cm onder het maaiveld. De verhardingen worden aansluitend op de nieuwe stal langsheen de noordelijke en westelijke zijde aangelegd. Langs de noordelijke en noordwestelijke kant betreft het een betonverharding van 1476,31m², langs de zuidwestelijke zijde een betoverharding van 84,12m² en een steenslagverharding van 221,54m². Voor de verhardingen moet rekening gehouden worden met een bodemingreep tot ca. 50cm onder maaiveld. De nieuwe stal en de verhardingen worden centraal op het plangebied aangelegd, aansluitend aan en achter de stallen die zich achter de woning bevinden. Het overige deel van het terrein blijft ongewijzigd bij deze werken. Dit betekent dat op het plangebied, dat 36 800m² groot is, enkel werken gebeuren op een min of meer vierkante, centraal gelegen bouwzone van 6799,68m². De bodemingreep in deze zone zal variëren van 0,50 tot 1,20m onder het maaiveld.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet met 100% zekerheid vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren waarbij verspreid over het terrein een aantal boringen worden uitgevoerd. Indien blikt dat er effectief een verstoring heeft plaatsgevonden op het terrein en dat er geen archeologische niveaus meer bewaard kunnen zijn, dan stopt het verder vooronderzoek. Indien echter blijkt dat bij dit onderzoek archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel of over het volledige terrein, dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit onderzoek bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai 12m uit elkaar. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op basis van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van waarderend archeologisch booronderzoek en/of proefputten in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan er direct worden overgegaan naar een opgraving indien er voldoende gegevens voorhanden zijn voor het opmaken van een programma van maatregelen hiervoor.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien er geen potentieel is voor steentijdsites maar wel voor sites met grondsporen. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Meulebeke Steenovenstraat 111 (provincie West-Vlaanderen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied en waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige bodemingrepen meer dan 5000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

De projectzone heeft een totale grootte van ca. 36 800m² en situeert zich ten westen van de Steenovenstraat ter hoogte van huisnummer 111. Het terrein heeft een onregelmatige vorm en is reeds deels bebouwd met één woning (ca. 130m²) langs de Steenovenstraat en vier achterliggende stalgebouwen. Twee stalgebouwen (ca. 540m² en 660m²) situeren zich achter de woning, parallel aan de straat. De overige twee (elk ca. 1030m²) werden haaks op de aangrenzende straat ingeplant ten noordwesten van de woning. Verhardingen werden aangebracht voor de stalgebouwen ter verbinding naar de Steenovenstraat (ca. 2360m²). Alle gebouwen en verhardingen bevinden zich in het noordwesten van het plangebied. Ten zuidoosten van de woning is een kleine tuin aanwezig. In de noordoostelijke hoek van het plangebied is een ovaalvormige vijver (ca. 850m²) aanwezig. De rest van het plangebied is in gebruik als weiland.

Het plangebied behoort tot de gemeente Meulebeke en bevindt zich op ca. 3,4km ten westen van de dorpskern. Afgaande op de historische bronnen dateert het huis op het plangebied uit ca. 1910. In de loop van de 20ste en 21ste eeuw werd het uitgebreid tot een landbouwbedrijf via het aanbouwen van nieuwe stalgebouwen ten (noord-)westen van de woning. De rest van het plangebied lijkt vanaf eind 18de eeuw steeds in gebruik te zijn geweest al akker- of weiland. De Steenovenstraat kan reeds op de oudste geraadpleegde kaart, de Ferrariskaart uit 1777, worden onderscheiden. Langs deze straat is op dat moment verspreide bebouwing aanwezig. Het terrein is gelegen in een relatief vlakke zone aan de rand van enkele uitlopers van het plateau van Tielt. Net ten noorden stroomt de Duivelsputbeek. Ten westen van het projectgebied, aan de overzijde van de Steenovenstraat, bevindt zich een depressie die verband houdt met de kleiontginning op deze plek. De Mandel stroomt op ca. 1,4km ten zuiden van het projectgebied. Op de bodemkaart wordt het plangebied gekarakteriseerd door een Lep(o)-bodem. Het gaat om natte, sterk gleyige zandleembodems zonder profielontwikkeling met een sterk antropogene invloed. Volgens de initiatiefnemer zouden er vroeger (90-100 jaar geleden) kleiputten aanwezig geweest zijn op het terrein die later terug aangevuld zouden zijn geweest. Zo zou er op enkele plekken op het plangebied een laag steenslag aanwezig zijn onder de teelaarde, die zou getuigen van deze aanvulling. Concrete bewijzen hiervoor zijn er echter niet. De sterk antropogene invloed zoals vermeld op de bodemkaart duidt mogelijk hierop. Indien er echter een grootschalige ontginning zou zijn geweest, dan zou dat zo staan aangeduid op de bodemkaart. Op de topografische kaart van 1967 lijkt een soort van uitgraving te worden gesuggereerd, maar echt duidelijk is dit niet. Op archeologisch gebied is de omgeving van het plangebied niet goed gekend. Ten zuidoosten van het plangebied zijn een groot aantal steentijdvindplaatsen gekend op de oevers van de Mandel, maar deze bevinden zich in een andere landschappelijke context en betreffen losse vondsten aangetroffen aan het maaiveld bij veldprospecties. Binnen een straal van 1km kan slechts één gravend archeologisch onderzoek worden vermeld, een proefsleuvenonderzoek waarbij enkele weinig relevante sporen uit

de nieuwe tijd werden gedocumenteerd. Dit zorgt er voor dat de archeologische verwachting voor het plangebied ongekend is. Op basis van de landschappelijke (natuurlijke waterloop net ten noorden van het plangebied) en historische gegevens is de kans niet onbestaande dat er een archeologische site aanwezig is op het terrein, het kan daarbij zowel gaan om een steentijd artefactensite als om een site me grondsporen. Er wordt echter opgemerkt dat er een vermoeden bestaat dat een deel van het plangebied reeds verstoord is, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan dat niet hard gemaakt worden.

Op het terrein wordt op een deel van het bestaande weiland een nieuw stalgebouw geconstrueerd, voorzien van voedersilo's en citernes en omgeven door verhardingen. Het nieuwe gebouw zal een oppervlakte hebben van 5017,71m² en wordt voorzien van ondergrondse mestkelders en luchtkanalen. Het terrein is ter hoogte van de stal momenteel wat komvormig: aan de uiteinden zal de bodemingreep tot 1,20m onder het huidige maaiveld reiken, centraal vermindert dit naar 50cm onder het maaiveld. De verhardingen worden aansluitend op de nieuwe stal langsheen de noordelijke en westelijke zijde aangelegd. Langs de noordelijke en noordwestelijke kant betreft het een betonverharding van 1476,31m², langs de zuidwestelijke zijde een betoverharding van 84,12m² en een steenslagverharding van 221,54m². Voor de verhardingen moet rekening gehouden worden met een bodemingreep tot ca. 50cm onder maaiveld. De nieuwe stal en de verhardingen worden centraal op het plangebied aangelegd, aansluitend aan en achter de stallen die zich achter de woning bevinden. Het overige deel van het terrein blijft ongewijzigd bij deze werken. Dit betekent dat op het plangebied, dat 36 800m² groot is, enkel werken gebeuren op een min of meer vierkante, centraal gelegen bouwzone van 6799,68m². De bodemingreep in deze zone zal variëren van 0,50 tot 1,20m onder het maaiveld.

Op basis van het bureauonderzoek alleen kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet worden aangetoond. Er zijn vermoedens dat een deel van het plangebied in het verleden is verstoord, maar de locatie, omvang, aard en diepte van deze verstoring kan op dit moment niet vastgesteld worden. Gezien de grootte van de zone van de geplande werken en de twijfelachtige aard en locatie van de verstoring, is de kans klein dat deze verstoring met controleboringen kan gevat worden. Deze werden daarom niet uitgevoerd op het plangebied. De werken zullen een aanzienlijke impact gebben op de bodem, en kunnen mogelijk archeologisch erfgoed vernielen. Het archeologisch potentieel van het plangebied is moeilijk in te schatten door het gebrek aan archeologische onderzoek in de regio, maar de kans op de aanwezigheid van een archeologische site is niet uit te sluiten. Een verder vooronderzoek zal relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze archeologische ongekende omgeving rond het projectgebied. Dit vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject omdat de gronden waarop de werken zullen gebeuren momenteel nog in gebruik zijn.

Het verder vooronderzoek bestaat uit enerzijds een landschappelijk booronderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek gericht op steentijd), anderzijds een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2019. *Hoeve*, geraadpleegd op 27 mei 2019 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/90251.
- Gemeente Meulebeke, s.d. *Het ontstaan van Meulebeke*, geraadpleegd op 24 mei 2019 op http://www.meulebeke.be/website/3566-www/26-www/27-www/28-www.html.
- http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/
- http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/
- http://www.geopunt.be/kaart
- http://www.ngi.be/topomapviewer/
- https://cai.onroerenderfgoed.be/
- https://inventaris.onroerenderfgoed.be
- Jehs D., Noens G., 2005. Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Het lithisch materiaal, *Notae Praehistoricae* 25, 197-201.
- Krekelbergh N., Janssens N., 2012. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Oostrozebeke, Vijverstraat, *BAAC Vlaanderen Rapport 56*.
- Molenecho's, 2014. *Verdwenen Belgische Molens: Watermolen van de Duivelsput*, geraadpleegd op 24 mei 2019 op http://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=4450.

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be). 7
Figuur 2 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer). 8
Figuur 3 Doorsnedeplan van de nieuwe stal (bron: initiatiefnemer). 9
Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be). 9
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt; NGI). .11
Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt; NGI). 11
Figuur 7 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be). 12
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..12
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be). 13
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be). 14
Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be). 14
Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV). 16
Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 17
Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 17
Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 18
Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). 22
Figuur 17 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be). 23
Figuur 18 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be). 23
Figuur 19 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be). 24
Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI). 24
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI). 25
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1967 (bron: bron: cartesius.be en NGI). 25
Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be). 26
Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be). 26
Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be). 27
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018. 27
Figuur 27 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI). 29

Bijlage: Ontwerpplan, doorsnede (bron: initiatiefnemer).

INPLANTINGSPLAN -1/200-

BA_Varkensstal_I_N_1.1

PARALLEL Architect Igor Debergh	**bv Parallel architecten bvba** Hoofdzetel: Biezeweg 15a, 9230 Wetteren Tel.: 09/292.10.20 Contactadres: Biezeweg 15a, 9230 Wetteren Tel.: 09/292.10.20	In samenwerking met: dlv The force behind your company Biezeweg 15a Tel: 09 - 242.06.00 9230 Wetteren www.dlv.be	**Opdrachtgever:** Velghe Stefanie Steenovenstraat 111 8760 Meulebeke **Tel:** **Email:**	**Bouwplaats:** Steenovenstraat 111 8760 Meulebeke **Tel:** Afd.: 2 / Sectie D / Nr(s): 1476a, 1477d, 1477e, 1478a, 1481a	Datum: 05/06/2019 BO Projectnr.: 18-ZO-1421 Tekening in cm 0 200 400 *copyright 2019 alle rechten voorbehouden

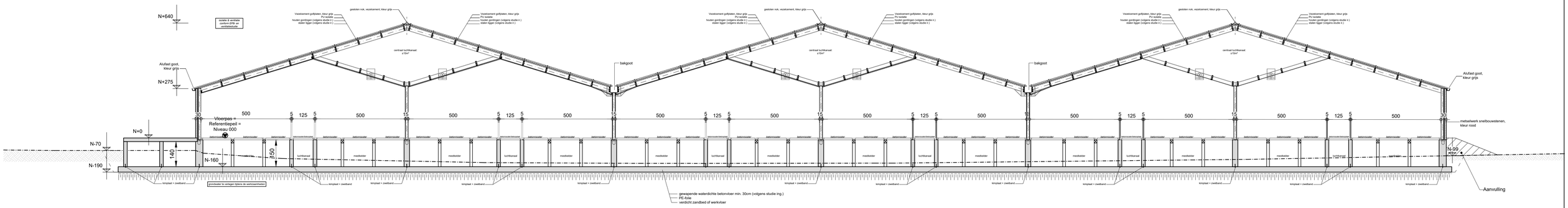

DOORSNEDE A-A' -1/100-

BA_Varkensstal_S_N_1.1_AA'

PARALLEL ARCHITECTEN
Architect Igor Debergh

bv Parallel architecten bvba
Hoofdzetel: Biezeweg 15a, 9230 Wetteren Tel.: 09/292.10.20
Contactadres: Biezeweg 15a, 9230 Wetteren Tel.: 09/292.10.20

In samenwerking met:
dlv
The force behind your company
Biezeweg 15a 9230 Wetteren
Tel: 09 - 242.06.00 www.dlv.be

Opdrachtgever:
Velghe Stefanie
Steenovenstraat 111
8760 Meulebeke
Tel:
Email:

Bouwplaats:
Steenovenstraat 111
8760 Meulebeke
Tel:
Afd.: 2 / Sectie D / Nr(s): 1476a, 1477d, 1477e, 1478a, 1481a

Datum: 08/04/2019 BO
Projectnr.: 18-ZO-1421
Tekening in cm 0 100 200 1:100

*copyright 2019 alle rechten voorbehouden